

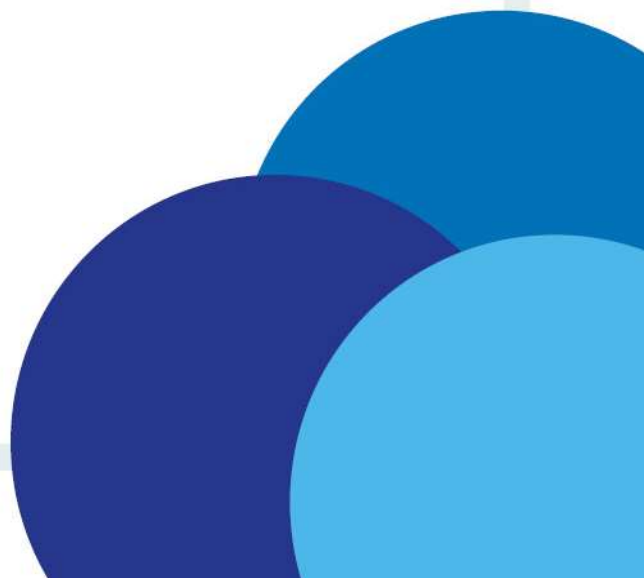
Pensionsavgångar inom statsförvaltningen

Statistikrapport **2022**

SPV

Statens tjänstepensionsverk

Innehåll

Förord	5
1. Pensionsavgångar inom statsförvaltningen	7
1.1 Förutsättningar för statistikuppgifterna	7
1.2 En överblick av beviljade pensioner 2016 till 2021	7
2. Nya pensioner 2016 till 2021	9
2.1 Ålderspension	10
2.2 Sjukpension	20
2.3 Pensionsersättning inklusive särskild pensionsersättning	24
2.4 Delpension	25
3. Medianålder vid pensionering	29
4. Nya ålderspensioner vid 67 år eller senare	32
5. Framtida uttag av ålderspension	33
6. Reflektioner	35
7. Fördjupad studie om jämställda pensioner	41
7.1 Inledning	42
7.2 Pensionsunderlag	42
7.3 Målbelopp	48
7.4 Målbeloppsfaktor och tjänstledigheter	51

Förord

I SPV:s årliga sammanställning av de statsanställdas uttag av förmåner inom ramen för den statliga förmånsbestämda tjänstepensionen ser vi att vissa förändrade åldersgränser och pandemin har påverkat beteendet även under 2021.

Under det första pandemiåret 2020 minskade antalet anställda som varit sjukskrivna längre än tre månader och vi ser att antalet låg kvar på samma relativt låga nivå även under 2021.

Både förändringen av den nedre åldersgränsen för allmän pension och höjningen av LAS-åldern verkar påverka vid vilken ålder man som statsanställd väljer att påbörja sin ålderspension. Antalet anställda som tog ut ålderspensionen vid 61-årsålder har minskat medan antalet som väntar med att ta ut sin pension till efter fyllda 68 år har ökat sedan dessa förändringar infördes.

De två vanligaste tidpunkterna för när man väljer att sluta sin anställning inför ålderspensionen är vid 65 år och vid 68 år. Förändringarna av åldersgränserna inom allmän pension och LAS-åldern nästa år kommer troligen att medföra att en ännu högre andel av de anställda kommer att skjuta upp sitt uttag av sin ålderspension till en tidpunkt efter 65 år.

De flesta som tar ut pension efter 65 år har varit anställda på något universitet eller högskola och har i genomsnitt haft ett högt pensionsunderlag. Kvinnors och mäns beteende vid pensioneringen följer det mönster som vi sett under flera år och det är fortfarande fler kvinnor som går i pension vid 65 år eller tidigare och fler män som går i pension efter 65-årsåldern.

En viktig faktor som kan påverka vid vilken ålder man väljer att ta ut pensionen är hur mycket man faktiskt får i plånboken. Vi har därför i årets rapport gjort en fördjupad studie kring utbetalda månads pensioner och skillnader mellan könen.

För genomsnittet av de som fick sin första utbetalning av den förmånsbestämda ålderspensionen under 2021 skiljer det drygt 2 500 kr per månad till männens fördel. Kvinnorna hade i genomsnitt 12 procent lägre fast lön än männen när de avslutade sin anställning men fick 34 procent lägre månadsbelopp i pension. Detta beror främst på att männen under en längre tid i arbetslivet haft en lön som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp.

Vi ser att skillnaderna i den förmånsbestämda tjänstepensionen verkar bli mindre i de yngre åldersgrupperna. För de som var anställda 2021 och födda före 1973, så har kvinnor ett genomsnittligt beräknat pensionsbelopp per månad som är cirka 1 800 kronor lägre än männens. För de som är födda 1973 till 1987 har skillnaden minskat till 550 kronor per månad vilket är en positiv utveckling. Men det finns fortfarande anledning att vara uppmärksam på statsanställdas beteenden då vi samtidigt ser att det är en högre andel kvinnor än män som tar ut ledighet utan lön och tjänstledighet för annan anställning utan tjänstepensionsrätt.

Det är viktigt att komma ihåg att de personliga val vi gör i olika faser i livet också påverkar vad vi får i plånboken som pensionär. Här har vi arbetsgivare, pensionsaktörer och fackliga organisationer ett stort gemensamt ansvar att arbeta branschöverskridande för att ge pensionsspararna bättre möjligheter för att göra medvetna val i rätt tid. SPV fortsätter därför på den inslagna vägen att samarbeta med andra aktörer för att kunna ge statsanställda en god helhetsbild över sin pension och därmed bidra till en ökad medvetenhet om den framtida ekonomiska situationen.

1. Pensionsavgångar inom statsförvaltningen

1.1 Förutsättningar för statistikuppgifterna

SPV lämnar varje år uppgifter till regeringen om förmånsbestämda pensioner inom statsförvaltningen. Dessa statistikuppgifter gäller endast för statligt anställda vars arbetsgivare var obligatoriska medlemmar hos Arbetsgivarverket när pensionerna beviljades. Uppgifterna gäller också endast för de som haft en anställning med månadslön. Uppgifter för timanställda ingår inte i rapporten.

Vi har valt att utgå från Arbetsgivarverkets sju grupperingar av myndigheter och affärsverk efter den internationella klassificeringen Classification of the Functions of Government (cofog).

I rapporten har vi sammanställt information om nya och löpande pensioner.

- De nya pensionerna är redovisade under det år den anställda fick sin första utbetalning. Personer som haft en beviljad sjukpension på heltid eller pensionsersättning och som fyllt 65 år under året, finns inte med som nya ålderspensionärer. Delpensionärer och sjukpensionärer på deltid som under året beviljats ålderspension, finns däremot med både som delpensionär/sjukpensionär på deltid och som nybeviljad ålderspensionär. Bland nya ålderspensioner ingår endast den förmånsbestämda ålderspensionen.
- De löpande pensionerna började betalas ut före det aktuella året och fortsätter sedan att betalas ut efter den 1 januari under det aktuella året. Däremot kan den löpande pensionen upphöra senare under året. I de redovisade löpande pensionerna ingår inte ålderspensioner. De löpande pensionerna redovisas i denna rapport enbart med en överblick i tabell 1.2.3.

I rapporten används medianen som centralmått. Medianåldern visar brytpunkten där hälften av personerna är yngre och hälften är äldre vid till exempel första utbetalningen av pensionen. När det gäller uttag av ålderspension utgår dessa uppgifter från datumet vid första utbetalningen av pensionen och avgång utgår från datumet när personen avslutade sin anställning med avsikt att ta ut sin ålderspension.

1.2 En överblick av beviljade pensioner 2016 till 2021

Detta avsnitt ger en överblick över nya och löpande pensioner för åren 2016 till 2021. Tabell 1.2.1 visar antalet nya pensioner som började betalas ut under dessa år. Totalt för hela sexårsperioden har drygt 38 400 nya pensioner börjat betalas ut. Knappt 76 procent av dessa har varit nya ålderspensioner.

Tabell 1.2.1 – Antal nya pensioner 2016 till 2021

Pension	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totalt
Delpension	1 080	1 295	1 166	1 142	1 043	842	6 568
Pensionsersättning	94	70	15	11	7	15	212
Sjukpension	225	123	92	108	101	93	742
Ålderspension	5 409	5 158	4 974	4 908	4 165	4 421	29 035
Totalt	6 808	6 646	6 247	6 169	5 316	5 371	38 431
Män	49 %	51 %	48 %	48 %	47 %	50 %	
Kvinnor	51 %	49 %	52 %	52 %	53 %	50 %	

Det totala antalet nya pensioner har minskat varje år mellan 2016 och 2020. Däremot så ökade antalet något från 2020 till 2021. De allra flesta av de nya pensionerna (98 procent) har beviljats till anställda i åldern 60 år och äldre. Vid början av 2021 var det drygt 29 600 anställda inom statsförvaltningen i denna ålder, se tabell 1.2.2. Under 2021 beviljades en av sex anställda i åldern 60 år och äldre någon av dessa nya pensioner.

Tabell 1.2.2 – Antal anställda 2021 och genomsnittligt pensionsunderlag samt skillnad i pensionsunderlag mellan kvinnor och män

Ålder 2021				Medelvärde av pensionsunderlaget, kronor*		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Skillnad
60 år	2 578	2 809	5 387	577 006	519 487	-10,0 %
61 år	2 450	2 683	5 133	575 109	508 847	-11,5 %
62 år	2 351	2 654	5 005	570 979	501 547	-12,2 %
63 år	2 104	2 504	4 608	569 776	503 175	-11,7 %
64 år	1 887	2 005	3 892	577 509	505 666	-12,4 %
65 år	1 595	1 552	3 147	582 582	511 217	-12,2 %
66 år	925	866	1 791	609 240	530 422	-12,9 %
67 år	675	502	1 177	608 375	509 689	-16,2 %
68 år - ff	451	311	762	608 433	515 094	-15,3 %
Totalt	15 016	15 886	30 902	579 604	509 749	-12,1 %

* Pensionsunderlaget beräknas utifrån pensionsgrundande lön och används till att beräkna hur mycket den anställda får i pension

Totalt sett var det fler kvinnor än män anställda i åldern 60 år och äldre. Det var fler anställda kvinnor än män i åldrarna 60 till 64 år och fler män än kvinnor i åldrarna 65 år och uppåt. Männerna har haft ett högre genomsnittligt pensionsunderlag än kvinnorna i alla åldrar. Kvoten mellan könen visar hur många procent lägre kvinnornas genomsnittliga pensionsunderlag var i förhållande till männens genomsnittliga pensionsunderlag. Skillnaden ökar med åldern och var som högst bland 67 år och uppåt. I denna åldersgrupp hade kvinnorna cirka 16 procent lägre genomsnittligt pensionsunderlag än männen.

Löpande pensioner visar hur många som hade en pågående utbetalning vid ingången av varje år. Pågående utbetalningar redovisas för delpension, pensionsersättning och sjukpension. När en person har fyllt 65 år upphör dessa utbetalningar och ingår därefter inte i redovisningen av löpande pensioner. Pågående utbetalningar av ålderspensioner ingår alltså inte i denna redovisning.

Tabell 1.2.3 – Antal löpande pensioner 2016 till 2021 exklusive ålderspensioner

Pension	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Delpension	2 508	2 308	2 358	2 316	2 252	2 168
Pensionsersättning	599	353	267	142	68	31
Sjukpension	4 155	3 953	3 789	3 203	2 980	2 631
Totalt	7 262	6 614	6 414	5 661	5 300	4 830
Män	37 %	35 %	36 %	36 %	35 %	34 %
Kvinnor	63 %	65 %	64 %	64 %	65 %	66 %

De löpande pensionerna har minskat varje år mellan 2016 och 2021. Totalt har antalet minskat med drygt 2 400 stycken (- 33 procent) under denna sexårsperiod. Varje år under denna period har det varit fler kvinnor än män som har haft en pågående utbetalning. Av de löpande pensionerna 2021 var det knappt 850 (drygt 17 procent) som upphörde senare under året på grund av att personen fyllde 65 år.

Arbetsgivarverket tar varje år in uppgifter om kompetens kategorier¹ för alla anställda inom statsförvaltningen. De anställda delas in i lednings-, kärn- och stödkompetens. I tabell 1.2.4 redovisas hur stor andel av nya pensioner, totalt för åren 2016 till 2021, som har beviljats till anställda inom respektive kompetenskategori.

Tabell 1.2.4 – Andel nya pensioner ackumulerat för åren 2016 till 2021 per kompetenskategori

Pension	Ledningskompetens	Kärnkompetens	Stödkompetens	Oklassade	Summa
Delpension	3 %	60 %	37 %	0 %	100 %
Pensionsersättning	7 %	61 %	32 %	0 %	100 %
Sjukpension	1 %	58 %	28 %	13 %	100 %
Män	2 %	65 %	27 %	6 %	100 %
Kvinnor	1 %	57 %	34 %	8 %	100 %

¹ Från och med 2019 saknas det kompetens kategorier för nya anställda inom Polismyndigheten.

Av de som fick sin första utbetalning under perioden var det fler män än kvinnor inom grupperna med lednings- och kärnkompetens. Inom gruppen med stödkompetens var det flest kvinnor som fick sin första utbetalning.

2. Nya pensioner 2016 till 2021

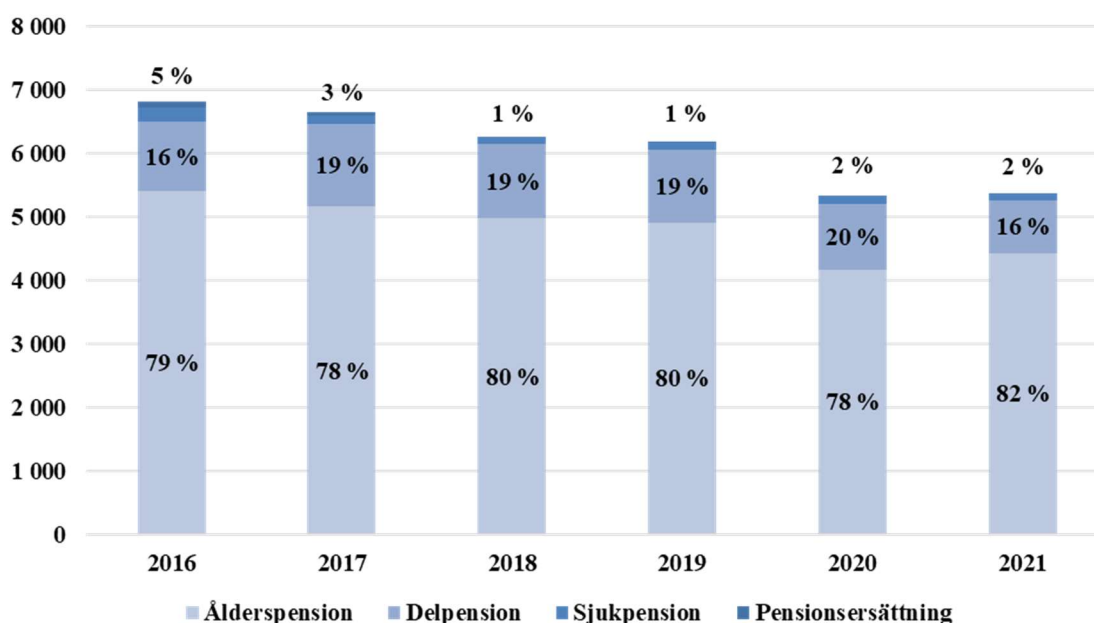
I korthet om nya pensioner

Under de två senaste åren har det totala antalet nya pensioner legat på drygt 5 300 nya per år. Mellan 2016 och 2019 var det genomsnittliga antalet 6 600 nya per år. När det gäller nya ålderspensioner var det nästan 1 000 färre uttag under 2021 än vad det var 2016. Antal nya delpensioner har minskat med 22 procent och summan av antal nya sjukpensioner och pensionsersättningar har minskat med 66 procent mellan 2016 och 2021.

Nya pensioner 2016 till 2021

I det här avsnittet redovisas antalet anställda inom statsförvaltningen som fått sin första utbetalning av ålderspension, pensionsersättning, sjukpension eller delpension. Diagram 2.1 visar utvecklingen av dessa nya pensioner mellan 2016 och 2021. I varje stapel redovisas även andelen av nya ålderspensioner och delpensioner. Dessa två tillsammans representerar cirka 98 procent av det totala antalet nya pensioner. För de två övriga pensionerna, pensionsersättning och sjukpension, har andelarna summerats och visas över varje stapel.

Diagram 2.1 – Nya pensioner 2016 till 2021

Det totala antalet nya pensioner har minskat med 21 procent från 2016 till 2021. Ingen av de nya pensionerna har en uppåtgående trend mellan dessa år. Jämfört med åren före 2021 har andelen nya ålderspensioner ökat något från 79 procent till drygt 82 procent och andelen delpensioner har varierat mellan 16 och 19 procent under perioden. Mellan de två senaste åren, 2020 och 2021, har antal nya delpensioner den största procentuella förändringen (-19 procent).

2.1 Ålderspension

I korthet om ålderspensioner

Under 2021 var det 25 500 anställda som fyllde 61 år eller mer och därmed hade möjlighet att ta ut sin ålderspension. Av dessa valde 15 procent att ta ut ålderspensionen under året. Bland de knappt 6 900 anställda som blev 65 år eller äldre valde 64 procent att vara kvar i anställningen efter årets slut. De två vanligaste tidpunkterna att avgå från anställningen inför ålderspensionen 2021 var vid 65 år och vid 68 år. Innan 2021 var det vid 65 år och vid 67 år.

Nya ålderspensioner

Inom statsförvaltningen är den avtalsmässiga pensionsåldern knuten till den anställning personen har. Det finns anställningar med pensionsålder 65 år, anställningar med lägre pensionsålder än 65 år och anställningar med pensionsålder 65 år men med rätt att gå i pension före 65 år enligt övergångsbestämmelser, så kallade öb-rätter. De allra flesta inom statsförvaltningen har en anställning med pensionsålder 65 år.

När det gäller anställda i åldern 60 år och äldre var det en något högre andel anställda kvinnor än män i januari 2021, se tabell 2.1.1. Det var däremot en betydligt högre andel män (98 procent) än kvinnor som hade en anställning med lägre pensionsålder än 65 år. Bland de med anställning med rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser var 56 procent kvinnor och 44 procent män. Anställningar med lägre pensionsålder finns inom Försvarsmakten och Luftfartsverket. När det gäller anställningar med rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser finns de allra flesta inom Försäkringskassan men även inom Trafikverket.

Tabell 2.1.1 – Antal anställda i januari 2021 uppdelat på ålder och pensionsålder

Ålder 2021	65 år*	< 65 år**	Öb-rätt***	Totalt
60 år	4 964	249	174	5 387
61 år	4 688	275	170	5 133
62 år	4 737	75	193	5 005
63 år	4 310	32	266	4 608
64 år	3 766	19	107	3 892
65 år	3 062	15	70	3 147
66 år	1 779	12	0	1 791
67 år	1 171	6	0	1 177
68 år - ff	757	5	0	762
Totalt	29 234	688	980	30 902
Män	48 %	98 %	44 %	49 %
Kvinnor	52 %	2 %	56 %	51 %

* Anställningar med pensionsålder 65 år

** Anställningar med lägre pensionsålder än 65 år

*** Anställningar med pensionsålder 65 år men med rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser

Under 2021 var det drygt 3 700 anställda som uppnådde sin pensionsålder. De flesta (84 procent) hade en anställning med pensionsålder på 65 år och de övriga (16 procent) hade en anställning med lägre pensionsålder eller rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser. Av dessa 3 700 anställda var 53 procent män och 47 procent kvinnor. Av de drygt 1 900 anställda som fyllde 67 år eller mer under 2021 var 59 procent av kvinnorna och 58 procent av männen fortfarande kvar i sin anställning vid årets utgång.

I tabell 2.1.2 visas andelarna för de anställda som tagit ut pensionen under det år som de uppnådde sin pensionsålder eller öb-ålder.

Tabell 2.1.2 – Andel som tagit ut ålderspensionen under det år de uppnådde sin pensionsålder

Per sista december	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Andel uttagna ålderspensioner	36 %	45 %	44 %	42 %	43 %	38 %

Under hela denna tidsperiod har färre än hälften tagit ut ålderspensionen under det år de uppnådde sin pensionsålder. Av dem som 2021 uppnådde sin pensionsålder, var det 62 procent (drygt 2 300 personer) som valde att inte ta ut ålderspensionen under samma år.

Uttag av ålderspensioner uppdelat i åldersintervall

I tabell 2.1.3 redovisas nya ålderspensioner vid den ålder de anställda tagit ut sin ålderspension oavsett om de valt att gå i förtid, uppnått pensionsåldern eller skjutit upp uttaget av ålderspensionen. Exempelvis kan personerna i åldersgruppen 60–64 år ha uppnått pensionsåldern, haft rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser eller valt att gå i förtid.

Tabell 2.1.3 – Antal nya ålderspensioner per åldersgrupp och kön

Män	2016	2017	2018	2019	2020	2021
55–59 år	19	17	16	15	21	34
60–64 år	990	1 072	1 031	900	926	927
65 år	764	702	669	644	618	590
66 år eller senare	925	865	745	832	487	699
Totalt män	2 698	2 656	2 461	2 391	2 052	2 250

Kvinnor	2016	2017	2018	2019	2020	2021
55–59 år	1	3	0	0	2	1
60–64 år	1 016	924	1 014	1 022	927	894
65 år	967	853	831	824	734	690
66 år eller senare	727	722	668	671	450	586
Totalt kvinnor	2 711	2 502	2 513	2 517	2 113	2 171

Totalt var det något fler män (198 st.) och kvinnor (58 st.) som tog ut sin ålderspension 2021 jämfört med 2020. Den stora skillnaden mellan dessa två år är antalet som tog ut pension från 66 år eller senare. Bland männen ökade antalet med 44 procent (212 st.) och bland kvinnorna med 30 procent (136 st.). Nya ålderspensioner vid 65 år minskade med ungefär 5 procent för både män och kvinnor. Däremot skiljer det sig mellan män och kvinnor av de som fick sin första utbetalning av ålderspension i åldern 55 till 64 år. Antalet kvinnor minskade med knappt 4 procent och antalet män ökade med drygt 1 procent. Denna ökning beror på uttag av ålderspension med lägre pensionsålder inom aFörsvarmakten.

Uttag av ålderspension enligt anställningens pensionsålder

I tabell 2.1.3 visas hur många anställda som tagit ut pension enligt sin pensionsålder eller enligt den ålder som anges i övergångsbestämmelser. När det gäller *uttag före 65-årsdagen*, *uttag vid 65-årsdagen* och *uttag efter 65-årsdagen* innefattar dessa endast personer som hade en anställning med pensionsålder 65 år.

Av de anställda som under 2021 fick sin första utbetalning av ålderspensionen tog 29 procent ut pension i förtid och 28 procent vid den tidpunkt de uppnådde sin pensionsålder inklusive lägre pensionsålder och öb-ålder. De resterande 43 procenten tog ut pensionen efter att de fyllt 65 år.

Tabell 2.1.4 – Antal nya ålderspensioner enligt pensionsålder eller övergångsbestämmelser

Uttag av ålderspension	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Andel
Lägre pensionsålder än 65 år	219	288	334	212	255	296	6,7 %
Utnyttjad öb-rätt*	457	356	423	342	376	276	6,2 %
Uttag före 65-års månaden**	1 361	1 372	1 304	1 383	1 245	1 284	29,0 %
Uttag vid 65-års månaden**	926	837	754	757	684	652	14,7 %
Uttag efter 65-års månaden**	2 446	2 305	2 159	2 214	1 605	1 913	43,3 %
Totalt	5 409	5 158	4 974	4 908	4 165	4 421	100 %
Män	50 %	51 %	49 %	49 %	49 %	51 %	
Kvinnor	50 %	49 %	51 %	51 %	51 %	49 %	

* Anställningar med rätt att gå i pension före 65 år enligt övergångsbestämmelser

** Anställningar med pensionsålder 65 år

För personer som haft en anställning med pensionsålder 65 år har det varit fler kvinnor än män som tagit ut sin pension före och vid 65-års månaden. Av de som har tagit ut pensionen efter 65-års månaden har det varit fler män under alla år förutom 2018 då det var något fler kvinnor.

Före 2014 var det färre uttag före 65-års månaden än uttag vid 65-års månaden. År 2014 var det ungefär lika många uttag före 65-års månaden som uttag vid 65-års månaden. Därefter har antalet uttag före 65-års månaden varit fler än antalet uttag vid 65-års månaden. Under 2015 var det knappt 18 procent fler uttag före än vid 65-års månaden och 2021 var det hela 97 procent fler uttag före än vid 65-års månaden.

Andelen uttag av ålderspension bland anställda som är 61 år och äldre har varit ganska stabil mellan åren 2016 och 2019 (cirka 19 procent varje år). Under de två senaste åren har det däremot varit en något lägre andel uttag av ålderspensioner (15 till 16 procent) bland anställda i denna ålder än jämfört med åren innan 2020. När det gäller utvecklingen av antalet anställda har det varit ungefär lika många varje år från 2016 till 2020 men antalet ökade med drygt 700 fler anställda under det senaste året, se tabell 2.1.5.

Tabell 2.1.5 – Antal anställda 61 år och äldre samt andel uttag av ålderspension*

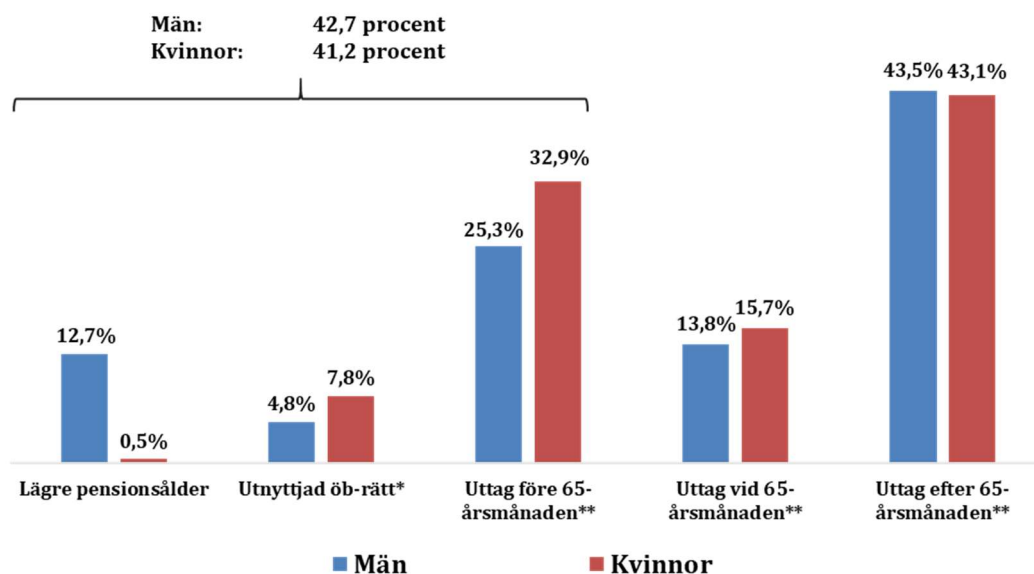
År	Antal anställda 61 år och äldre			Andel uttag av ålderspension		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
2016	11 909	12 068	23 977	20 %	20 %	20 %
2017	11 699	11 916	23 615	19 %	19 %	19 %
2018	11 588	11 988	23 576	17 %	19 %	18 %
2019	11 544	12 033	23 577	18 %	19 %	18 %
2020	11 537	11 971	23 508	15 %	15 %	15 %
2021	11 673	12 597	24 270	16 %	16 %	16 %
Förändring mellan 2016 och 2021	- 2 procent	+ 4 procent	+ 1 procent			

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Antalet anställda kvinnor ökade med 5 procent och antalet män med 1 procent mellan de två senaste åren. Den största ökningen mellan 2020 och 2021 var i åldern 68 år eller äldre. Totalt under 2020 var det 27 män och 15 kvinnor som var anställda i denna ålder. Detta antal ökade till 450 män och 310 kvinnor under 2021.

Det är en högre andel bland män (3,6 procent) än bland kvinnor (0,1 procent) som har en anställning med lägre pensionsålder än 65 år. När det gäller anställningar med rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser är det ungefär lika stor andel bland kvinnor (3,4 procent) och bland män (3,7 procent). För anställningar med pensionsålder 65 år är det däremot en högre andel bland kvinnor (96 procent) än bland män (93 procent). Diagram 2.1.1. visar dessa andelar när det gäller uttag av ålderspensionen för män respektive kvinnor under 2021.

Diagram 2.1.1 – Andel nya ålderspensioner 2021 per kön och pensionsålder

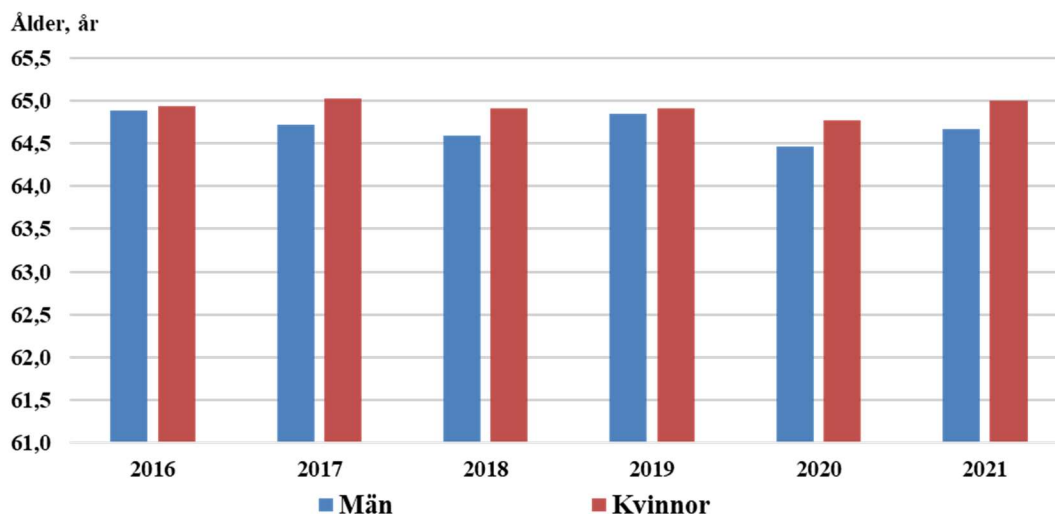
* Anställningar med rätt att gå i pension före 65 år enligt övergångsbestämmelser

** Anställningar med pensionsålder 65 år

Summan av andelarna för lägre pensionsålder, utnyttjad öb-rätt och *uttag före 65-årsdagen* var något högre för männen (42,7 procent) än för kvinnorna (41,2 procent). Det har under de flesta år mellan 2016 och 2021 varit en något högre andel bland männen än bland kvinnorna som tagit ut ålderspensionen före 65 år. Detta beror till största delen på att det är betydligt fler män än kvinnor som har en anställning med lägre pensionsålder än 65 år. När det gäller utnyttjade öb-rätter är fördelningen något jämnare mellan män och kvinnor.

Den genomsnittliga åldern vid första utbetalningen av ålderspensionen (inklusive lägre pensionsåldrar och rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser) var någorlunda lika för män och kvinnor under 2016. Övriga år har kvinnorna haft en något högre genomsnittsålder än männen trots att det under alla år har varit en högre andel män än kvinnor som tagit ut ålderspensionen efter 65 år, se diagram 2.1.2.

Diagram 2.1.2 – Genomsnittlig ålder för uttag av ålderspensionen inklusive lägre pensionsåldrar och öb-åldrar

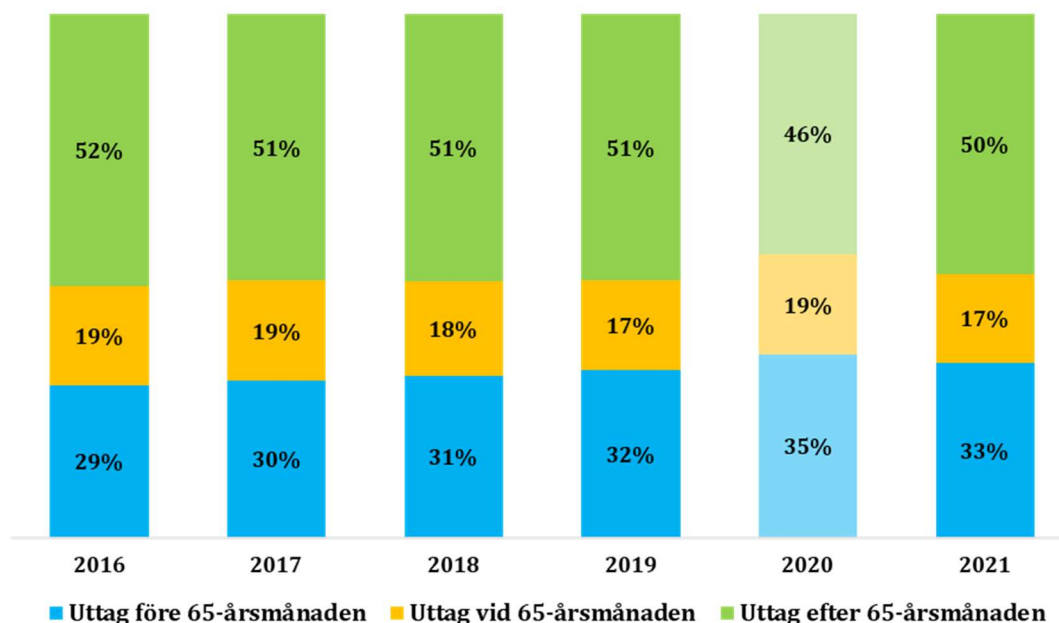

Under 2021 var kvinnorna (65 år) i genomsnitt fyra månader äldre vid första utbetalningen av ålderspensionen än männen (64 år 8 månader). Skillnaden mellan män och kvinnors genomsnittliga uttagsålder, under perioden 2016 till 2021, var som störst 2021 då kvinnorna var 4 månader äldre än männen.

Diagram 2.1.3 visar andelarna för dem som har tagit ut ålderspensionen före, vid och efter 65-årsdagen samt har haft en anställning med pensionsålder 65 år. Av de statligt anställda som har tagit ut ålderspensionen under perioden 2016 till 2021 har 87 procent haft en anställning med pensionsålder 65 år.

Under denna period har andelarna varit någorlunda stabila. Andelen *uttag före 65-årsdagen* har ökat något medan andelen *uttag vid 65-årsdagen* och *uttag efter 65-årsdagen* har minskat något. Undantaget är 2020 som var lite speciellt på grund av höjda åldersgränser inom allmän pension och LAS-åldern.

Diagram 2.1.3 – Andel nya ålderspensioner* per uttagsålder och år

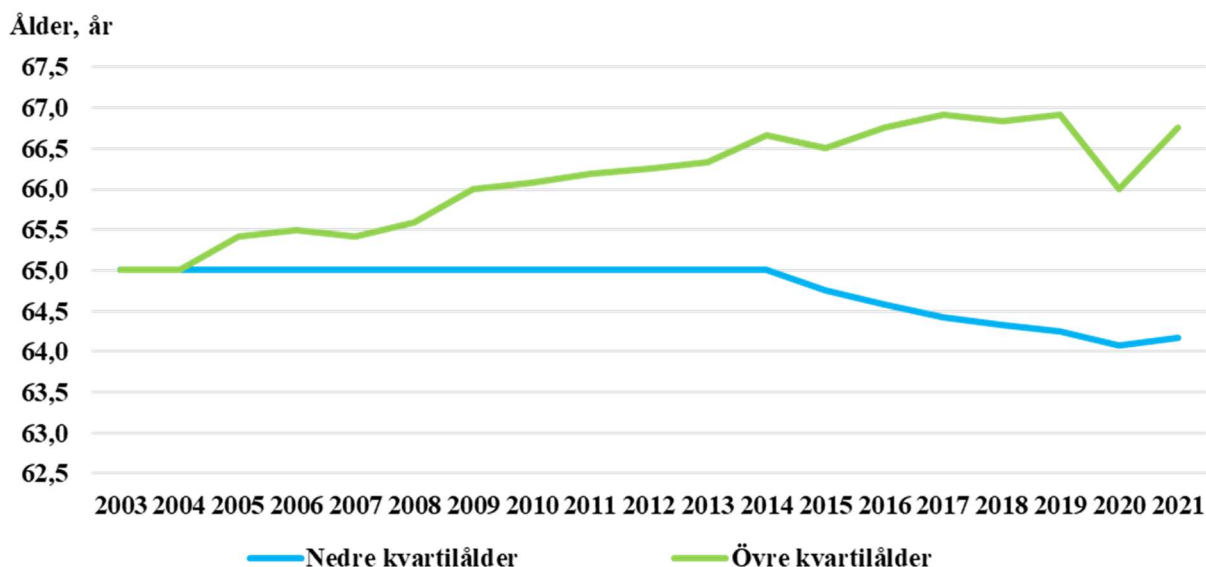

*Anställningar med pensionsålder 65 år

Den höjda LAS-åldern 2020, från 67 till 68 år, påverkade framförallt *uttag efter 65-årsdagen*. De anställda i denna ålder valde att vara kvar i anställningen till skillnad från tidigare år då man tog ut sin ålderspension vid 67 år. Men detta påverkade andelarna för alla uttag eftersom det var relativt många som var kvar i anställningen.

Uttagsåldern för nya ålderspensioner har förändrats sedan 2004 och det kan vi åskådliggöra genom att visa den nedre och övre kvartilåldern av uttagsåldern för nya ålderspensioner, se diagram 2.1.4. Den nedre kvartilen visar de 25 procent som är yngre än de övriga 75 procenten vid uttaget av ålderspension och den övre kvartilen visar de 25 procent som är äldre än övriga 75 procenten. I detta diagram syns tydligt hur uttagsåldern förändrades, framförallt för de med uttag efter 65-årsdagen.

Diagram 2.1.4 – Nedre och övre kvartilålder för nya ålderspensioner* per år

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Mellan 2003 och 2014 hände inte så mycket med den nedre kvartilåldern. Det beror på att det var fler som tog ut pensionen vid 65-årsdagen än före 65-årsdagen under dessa år. Däremot från 2014 till 2021 har denna ålder sjunkit med totalt tio månader. När det gäller den övre kvartilåldern har trenden varit att den ökat mellan 2004 och 2019. Däremot minskade den relativt mycket mellan 2019 och 2020 (- 11 månader) men ökade med 9 månader under 2021. Vid första utbetalningen av ålderspensionen under 2021 var 25 procent yngre än 64 år och 2 månader och 25 procent var äldre än 66 år och 9 månader.

Kvinnorna har under åren 2016 till 2021 haft en högre andel *uttag före* och *vid 65-årsdagen* än männen. Männen har däremot haft en högre andel *uttag efter 65-årsdagen*, se tabell 2.1.6.

Tabell 2.1.6– Andel uttag av ålderspensioner* uppdelat på män och kvinnor

Män	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uttag före 65-årsdagen	28 %	29 %	29 %	30 %	34 %	30 %
Uttag vid 65-årsdagen	16 %	17 %	17 %	16 %	18 %	17 %
Uttag efter 65-årsdagen	56 %	54 %	54 %	54 %	48 %	53 %
Totalt män	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kvinnor	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Uttag före 65-årsdagen	30 %	32 %	33 %	34 %	36 %	36 %
Uttag vid 65-årsdagen	22 %	20 %	19 %	19 %	21 %	17 %
Uttag efter 65-årsdagen	48 %	48 %	48 %	47 %	43 %	47 %
Totalt kvinnor	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Andelen *uttag före 65-årsdagen* ökade varje år för både män och kvinnor mellan 2016 och 2020. Mellan 2020 och 2021 minskade andelen för män medan den var oförändrad för kvinnorna. När det gäller *uttag vid 65-årsdagen* har andelen för män legat på ungefär 17 procent och på ungefär 20 procent för kvinnor under denna period.

Andelen *uttag efter 65-årsdagen* har varit ganska stabil för både män och kvinnor från 2016 till 2021 om man bortser från 2020. Mellan 2019 och 2020 minskade denna andel för både män och kvinnor. Året efter kunde man se en återgång till ungefär samma andelar som före 2020.

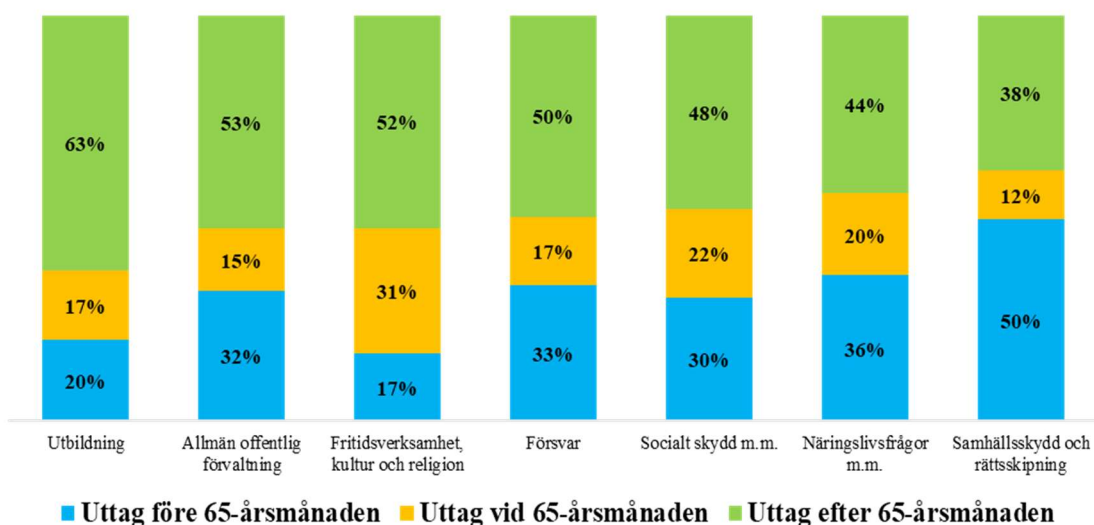
Andelen nya ålderspensioner för anställda med pensionsålder 65 år visas i diagram 2.1.5 uppdelade i cofog-grupper. Totalt var det drygt 3 800 nya ålderspensioner 2021 och drygt hälften av dessa var anställda inom någon av de två cofog-grupperna *utbildning* och *samhällsskydd och rättsskipning*. Dessa två grupper har

utmärkts sig när det gäller vid vilken ålder de anställda har tagit ut sin ålderspension jämfört med övriga cofog-grupper.

Cofog-gruppen *utbildning* har haft den lägsta andelen *uttag före 65-års månaden* (20 procent) och högsta andelen *uttag efter 65-års månaden* (63 procent). När det gäller *samhällsskydd och rättsskipning* däremot har denna grupp haft den högsta andelen *uttag före 65-års månaden* (49 procent) och den lägsta andelen *uttag efter 65-års månaden* (38 procent). Det var nästan lika många uttag av ålderspension i dessa två cofog-grupper (989 vs 937). Tidigare år har det varit betydligt fler uttag inom *utbildning* än inom *samhällsskydd och rättsskipning*.

När det gäller *uttag vid 65-års månaden* var andelen lägst inom *samhällsskydd och rättsskipning* (12 procent) och högst inom *fritidsverksamhet, kultur och religion* (31 procent).

Diagram 2.1.5 – Andel nya ålderspensioner* 2021 per uttagsålder och cofog-grupp

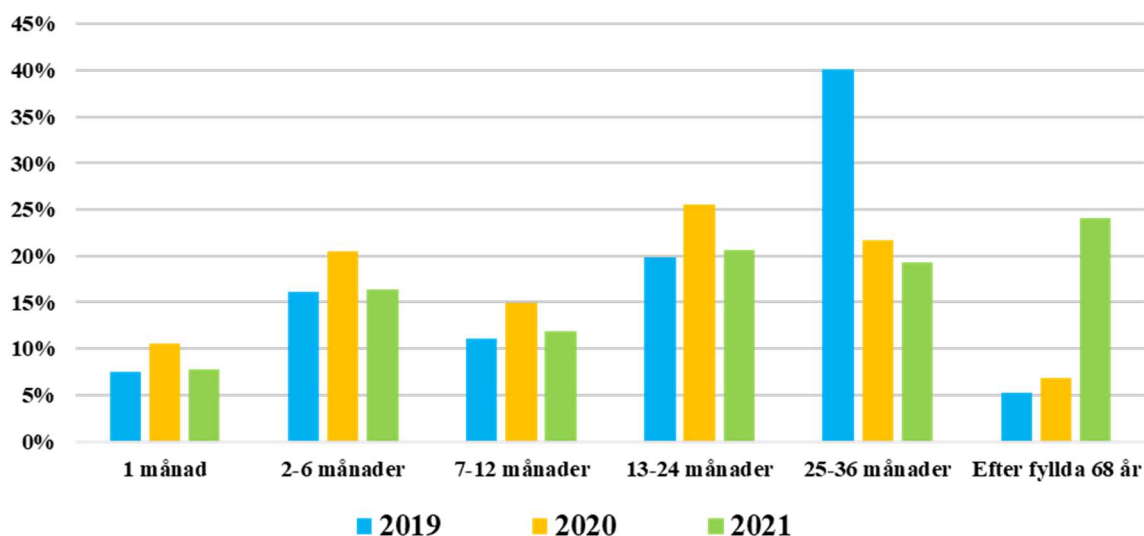

*Anställningar med pensionsålder 65 år

Det är få uttag av ålderspensioner inom *fritidsverksamhet, kultur och religion* (42 st.) men inom övriga grupper varierar det mellan knappt 250 till knappt 1 000 uttag.

Under 2021 var det totalt drygt 1 900 personer som tog ut sin ålderspension efter 65-års månaden. Det är en ökning av antalet med 19 procent från året före. Av dessa uttag 2021 tog knappt 8 procent ut ålderspensionen månaden efter att de fyllde 65 år och drygt 43 procent efter att de fyllt 67 år, se diagram 2.1.6. Andelen uttag efter fyllda 68 år ökade med 318 procent mellan 2020 och 2021, vilket beror på att LAS-åldern höjdes till 68 år under 2020.

Diagram 2.1.6 – Andel nya ålderspensioner 2019-2021 bland anställda med uttag efter 65-års månaden*

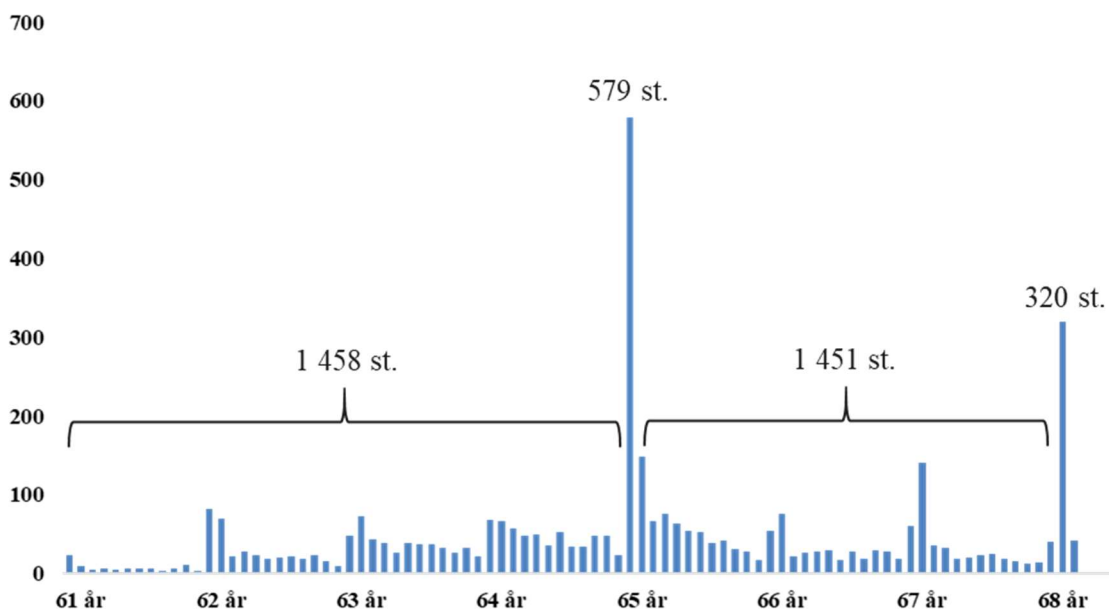

* Antal månader efter 65-års månaden

Bland de med *uttag efter 65-års månaden* håller det på att ske en förflyttning av de som tidigare tog ut ålderspensionen vid 67 år till månaden efter 68 år. Ungefär var fjärde uttag var efter fyllda 68 år under 2021 av de som fick sin första utbetalning av ålderspensionen efter 65-års månaden.

Diagram 2.1.7 visar nya ålderspensioner 2021 för anställningar med pensionsålder 65 år. Dessa är redovisade enligt den månad de avgick inför uttaget av ålderspensionen. De två absolut vanligaste tidpunkterna för avgång var månaden innan de skulle fylla 65 år och under 68-års månaden. Drygt 80 procent fler avgick månaden före 65-årsdagen jämfört med 68-års månaden. Åren före höjningen av LAS-åldern var det fler som avgick vid 67 år än månaden före 65-årsdagen.

Diagram 2.1.7 – Antal nya ålderspensioner* 2021 per avgångsålder

* Anställningar med pensionsålder 65 år

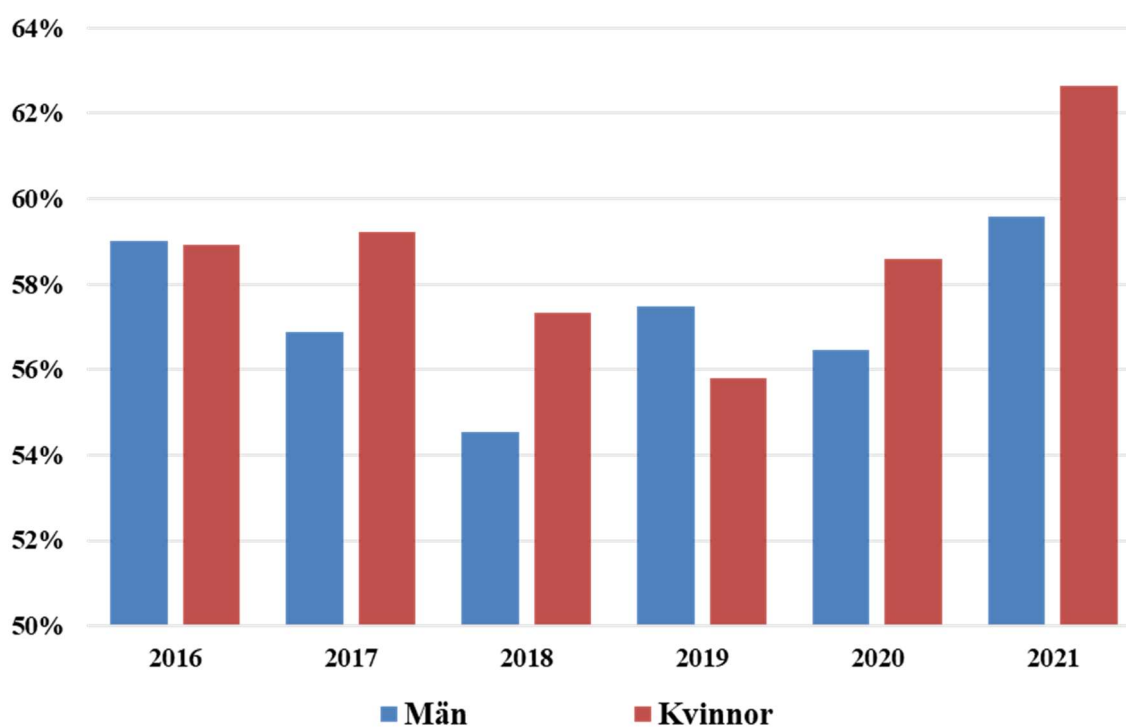
Trots att vi tidigare i rapporten har visat att 65-års månaden blivit allt mindre betydelsefull är det fortfarande en tidpunkt som många väljer att avgå vid. I diagrammet är staplarna något högre före varje helårsmånad det vill säga att det är fler som valt att avgå månaden innan de fyllde 61 år, 62 år, 63 år och ända upp till 68 år än under månaderna däremellan.

Bland nya ålderspensioner 2021 var det 14 procent som avgick två eller fler månader innan de fick sin första utbetalning av ålderspensionen. De flesta av dessa avgick några månader före 65-årsdagen och sköt upp uttaget till 65 år. Resterande 86 procent avgick alltså månaden innan de fick sin första utbetalning av ålderspensionen.

När den första utbetalningen av ålderspensionen sker före 65-årsdagen kan den anställda välja mellan ett temporärt eller livsvarigt uttag. Temporärt uttag innebär att ett visst belopp utbetalas före 65-årsdagen och ett annat belopp betalas ut från och med 65-årsdagen alternativt inget belopp alls efter 65-årsdagen. Livsvarigt uttag innebär att det i grunden är samma belopp som betalas ut både före och efter 65-årsdagen. När det gäller *uttag vid 65-årsdagen* och *uttag efter 65-årsdagen* är det inte möjligt att välja temporärt uttag.

Av de som 2021 tog ut ålderspensionen före 65-årsdagen valde 61 procent (787 st.) att göra ett temporärt uttag och resterande 39 procenten (497 st.) valde ett livsvarigt uttag. Andelen bland män och kvinnor som valt temporära uttag av ålderspensionen har under perioden 2016 till 2021 varierat mellan 55 och 63 procent, se diagram 2.1.8. Under hela denna tidsperiod har det varit en högre andel som valt ett temporärt uttag än ett livsvarigt uttag bland de som valt att ta ut ålderspensionen före 65 år.

Diagram 2.1.8 – Andel temporära uttag bland uttag före 65-årsdagen

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Antalet *uttag före 65-årsdagen* har varit ganska konstant mellan 2016 och 2021, i genomsnitt cirka 1 300 uttag per år. Andelen temporära uttag har däremot ökat under det senaste året och speciellt för kvinnorna vilket syns i diagram 2.1.8. Tabell 2.1.7 är uppdelad på kön och utbetalt belopp från och med 65-årsdagen. Utbetalt belopp består i tabellen av tre grupper: de som inte kommer att få någon utbetalning alls från 65-årsdagen, de som kommer att få ett lägre månadsbelopp från 65-årsdagen än vad de hade före 65 år och de som får ungefär samma månadsbelopp både före och efter 65-årsdagen.

**Tabell 2.1.7 – Andel av uttag före 65-årsmånaden* 2021
uppdelat på kön och utbetalt belopp från och med 65-årsmånaden**

Månadsbelopp utbetalt från och med 65-årsmånaden	Män	Kvinnor	Totalt 2021
Inget månadsbelopp alls från och med 65-årsmånaden	42 %	45 %	43 %
Lägre månadsbelopp från och med 65-årsmånaden än före 65 år	17 %	18 %	18 %
Samma månadsbelopp före och efter 65-årsmånaden	41 %	37 %	39 %
Totalt	44 %	56 %	100 %
Totalt antal med uttag före 65-årsmånaden	569	715	1 284

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Av de som tog ut pensionen före 65 år under 2021 kommer drygt 40 procent inte ha någon utbetalning alls efter 65 år. Knappt 60 procent kommer alltså att ha ett lägre eller samma belopp utbetalt efter 65 år jämfört med utbetalt belopp före 65 år. Gruppen som kommer att få ett lägre månadsbelopp efter 65 år (18 procent) kommer i genomsnitt att få 95 procent lägre månadsbelopp utbetalt efter 65 år än vad de hade utbetalt före 65 år. För dessa är den genomsnittliga utbetalningen före 65 år drygt 30 000 kronor per månad och efter 65 år är den genomsnittliga utbetalningen drygt 1 500 kronor.

Pensionsunderlaget används för att beräkna hur mycket den anställda får i pension. I den allmänna pensionen kan inte pensionsunderlaget bli högre än 7,5 inkomstbasbelopp, även om den anställda har haft en inkomst som överstiger denna gräns. För statligt anställda med inkomst högre än 7,5 inkomstbasbelopp kompenseras tjänstepensionen för denna begränsning.

I tabell 2.1.8 redovisas de som tagit ut ålderspensionen 2021 och som haft en anställning med pensionsålder 65 år. De är indelade i två grupper beroende på om deras pensionsunderlag hamnade under eller över 7,5 inkomstbasbelopp.

**Tabell 2.1.8 – Pensionsunderlag för nya ålderspensioner* 2021
i relation till 7,5 inkomstbasbelopp**

Pensionsunderlag	Män	Kvinnor	Totalt 2021	Totalt 2020
Under 7,5 inkomstbasbelopp	49 %	69 %	59 %	58 %
Över 7,5 inkomstbasbelopp	51 %	31 %	41 %	42 %
Totalt	48 %	52 %	100 %	100 %

* Anställningar med pensionsålder 65 år

I jämförelse med 2020 så är andelarna någorlunda desamma under dessa två år. Nästan 70 procent av kvinnorna och knappt hälften av männen hade ett pensionsunderlag under 7,5 inkomstbasbelopp. Drygt hälften av männen (51 procent) och nästan en av tre kvinnor (31 procent) hade ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp.

I diagram 2.1.9 visas andelen med *uttag före, vid och efter 65-årsmånaden* under 2021. I diagrammet har hänsyn tagits till kön och om pensionsunderlaget var under eller över 7,5 inkomstbasbelopp. Antalet i varje grupp redovisas ovanför stapeln.

Diagram 2.1.9 – Andel och antal nya ålderspensioner* 2021 med pensionsunderlag under respektive över 7,5 inkomstbasbelopp för män och kvinnor

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Av nya ålderspensioner 2021 var det 52 procent fler män än kvinnor som hade ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp och 50 procent fler kvinnor än män med pensionsunderlag under 7,5 inkomstbasbelopp. Skillnaden mellan när män och kvinnor valde att ta ut sin ålderspension 2021 var lägst bland de med pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp.

Varje grupp hade högst andel uttag efter 65-års månaden och därefter uttag före 65-års månaden. Lägst andel var det för uttag vid 65-års månaden. Det var dock en högre andel av uttag före 65-års månaden och lägre andel för uttag efter 65-års månaden för kvinnor med pensionsunderlag under 7,5 inkomstbasbelopp än jämfört med de övriga grupperingarna.

2.2 Sjukpension

I korthet om sjukpensioner

Totalt under perioden 2016 till 2021 har det beviljats knappt 750 nya sjukpensioner och 61 procent av dessa sjukpensioner har beviljats med omfattning 100 procent. Under alla år är det en högre andel av männen än bland kvinnorna som beviljas sjukpension på heltid. Det är mer än dubbelt så många kvinnor än män som beviljas sjukpension oavsett omfattning.

Nya sjukpensioner

I det här avsnittet redovisas antal anställda inom statsförvaltningen som har beviljats sjukpension. Sjukpension beviljas om Försäkringskassan har beviljat sjukersättning eller aktivitetsersättning med omfattningen 25, 50, 75 eller 100 procent.

Totalt för perioden 2016 till 2021 har det beviljats 742 nya sjukpensioner. Det är i genomsnitt drygt 120 nya sjukpensioner per år. I jämförelse kan det nämnas att mellan 2000 och 2008 beviljades det cirka 1 700 sjukpensioner varje år.

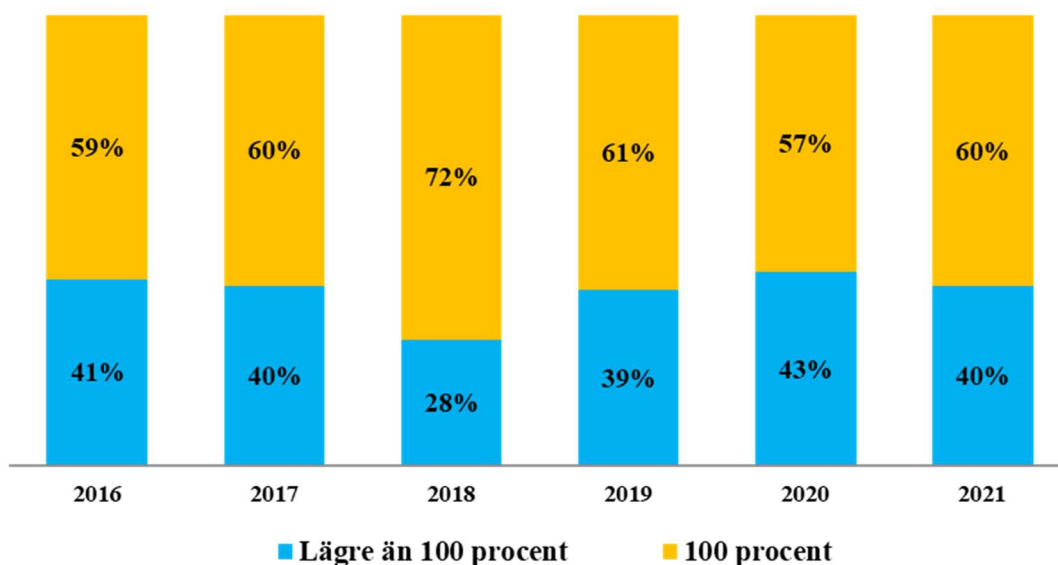
Tabell 2.2.1 – Antal nya sjukpensioner per omfattning och år

Omfattning	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Summa
25 procent	51	22	8	20	15	9	125
50 procent	34	25	15	17	25	23	139
75 procent	8	2	3	5	3	5	26
100 procent	132	74	66	66	58	56	452
Totalt	225	123	92	108	101	93	742
Alder (median)	56 år	54 år	58 år	56 år	55 år	57 år	56 år
	3 mån	3 mån	3 mån	6 mån	10 mån	2 mån	3 mån
Män	33 %	29 %	37 %	27 %	27 %	32 %	30 %
Kvinnor	67 %	71 %	63 %	73 %	73 %	68 %	70 %

I genomsnitt för de fyra senaste åren har antalet varit under 100 nya beviljade sjukpensioner per år. Mellan de två senaste åren har antalet nya sjukpensioner med omfattning på 25 procent minskat mest både i antal och procentuellt. Övriga omfattningar är på ungefär samma nivå som föregående år. Majoriteten (60 procent) av nya sjukpensioner 2021 beviljades på heltid. Det har alltid varit fler kvinnor än män som beviljats sjukpension oavsett omfattning.

I diagram 2.2.1 har de nya sjukpensionerna delats in i två grupper. I ena gruppen ingår sjukpensioner med lägre omfattning än 100 procent och i den andra gruppen ingår sjukpensioner med omfattning 100 procent.

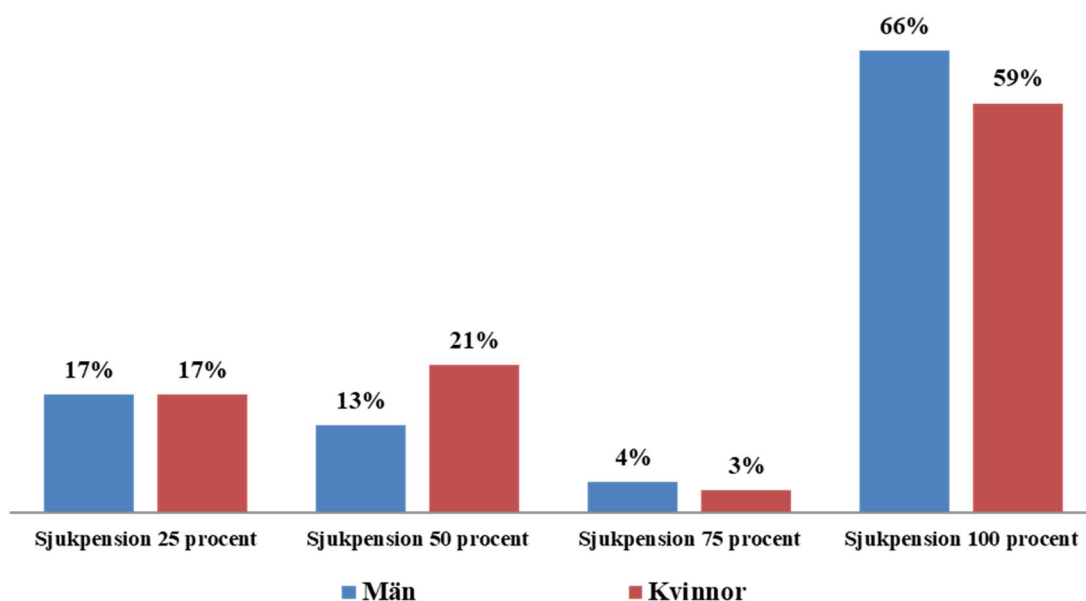
Diagram 2.2.1 – Andel nya sjukpensioner per omfattning och år

Sedan 2016 har det varje år varit en högre andel nya sjukpensioner på 100 procent jämfört med nya sjukpensioner med omfattning lägre än 100 procent. Under 2018 var andelen med beviljad sjukpension på heltid som högst (72 procent) och motsvarande andel 2021 var 60 procent. Det totala antalet har minskat med 39 procent från 2016 (225 st.) till 2021 (93 st.).

Det var dubbelt så många kvinnor (63 stycken) som män (30 stycken) som beviljades sjukpension under 2021. Totalt under perioden 2016 till 2021 har 230 män och 512 kvinnor beviljats sjukpension. Under denna period har 66 procent av männen och 59 procent av kvinnorna beviljats sjukpension på heltid, se diagram 2.2.2.

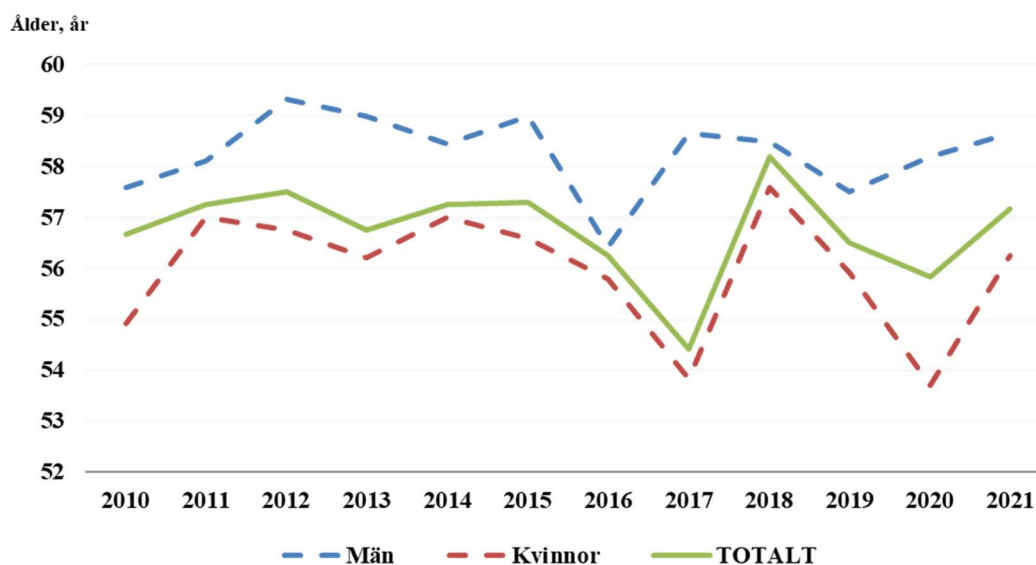
Diagram 2.2.2 – Ackumulerad andel nya sjukpensioner 2016-2021 per kön och omfattning

Männen har under nästan alla år mellan 2003 och 2021 beviljats sjukpension på heltid i större utsträckning än kvinnorna. År 2016 var denna andel lika stor för både män och kvinnor. Under 2021 var det 66 procent av männen och 59 procent av kvinnorna som beviljades sjukpension på heltid.

Diagram 2.2.3 visar männens och kvinnornas medianålder vid tidpunkten då de beviljades sjukpension oavsett omfattning.

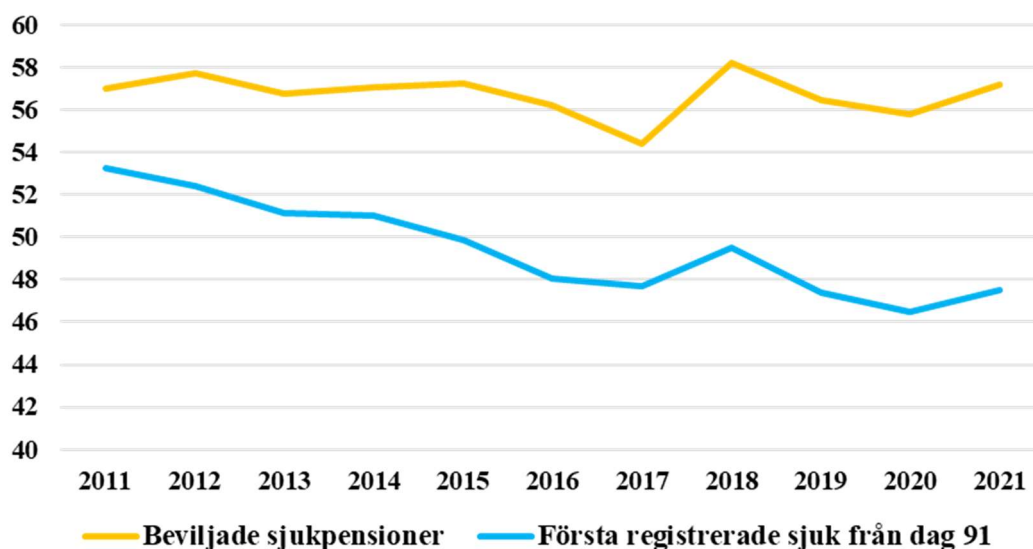
Diagram 2.2.3 – Medianålder för nya sjukpensioner per kön och år

Kvinnor har under alla år haft en lägre medianålder vid beviljad sjukpension än män. Den minsta skillnaden i medianåldern mellan könen var sju månader och uppmättes 2016. Mellan 2020 och 2021 höjdes männens medianålder med 5 månader och kvinnornas medianålder med 30 månader.

Från 2011 till 2021 har cirka 98 procent av de som beviljats sjukpension varit sjukskrivna längre än tre månader före sjukpensionen. I diagram 2.2.4 visas medianåldern för beviljad sjukpension och medianåldern vid den första registrerade sjukdagen från och med dag 91.

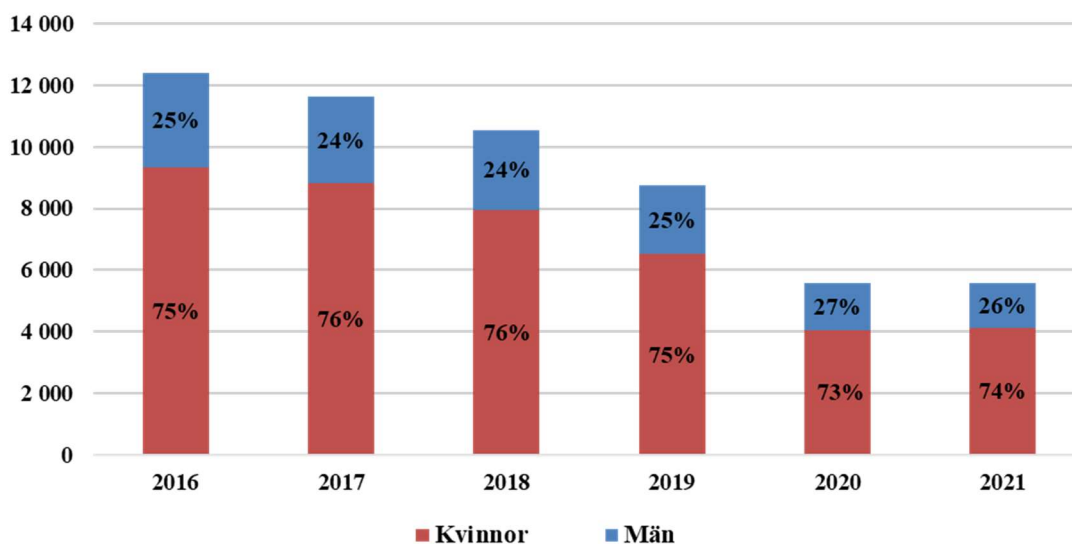
Diagram 2.2.4 – Medianålder per år för nya sjukpensioner och vid första registrerade sjuk från dag 91

I genomsnitt har det under perioden 2016-2021 dröjt mer än åtta år mellan första registrerade sjuk från dag 91 till beviljad sjukpension. Tidsdifferensen, från att en person blivit sjuk från dag 91 och till att personen beviljats sjukpension, har ökat under dessa år. Den var som lägst 2011 (knappt fyra år) och som högst under 2021 (nästan 10 år).

Mellan 2016 och 2021 har det i genomsnitt beviljats drygt 120 stycken nya sjukpensioner varje år. Under samma period har antalet nya långa sjukfall i december månad minskat med drygt 6 800 anställda. Diagram 2.2.5 visar utvecklingen när det gäller antal sjukskrivningar från dag 91 i december månad 2016 till 2021.

Diagram 2.2.5 – Antal anställda inom statsförvaltningen med sjuk från dag 91 i december månad 2016 till 2021

Mellan 2016 och 2021 har andelen kvinnor med sjuk från dag 91 varierat mellan 73 och 76 procent. Under 2020 och 2021 har antalet sjukskrivningar längre än tre månader legat på ungefär 5 600 anställda. Åren före, 2016 till 2019, minskade detta antal från 12 400 till 8 800 anställda. Trots att antalet sjuka har minskat från 12 400 till 5 600 anställda så är andelen kvinnor och män nästan oförändrat under dessa år.

2.3 Pensionsersättning inklusive särskild pensionsersättning

I korthet om pensionsersättningar

Under 2021 beviljades endast särskilda pensionsersättningar. Det beror på att reglerna för pensionsersättningar och särskilda pensionsersättningar har förändrats. Under de tre senaste åren har det totalt beviljats 25 nya pensionsersättningar och över hälften av dessa har beviljats till kvinnor. De senaste sex åren har de flesta som beviljats pensionsersättning varit anställd inom verksamhetsinriktningen *utbildning*.

Nya pensionsersättningar

Pensionsersättning och särskild pensionsersättning regleras från och med 1 januari 2015 i ett omställningsavtal för anställda inom staten. Detta omställningsavtal ersatte det statliga trygghetsavtalet och innehåller övergångsbestämmelser som gällde mellan 2015 och 2018.

Enligt bestämmelserna i Trygghetsavtalet (TA) kunde en anställd som hade mindre än fyra år kvar till sin pensionsålder (60, 61 eller 65 år) få pensionsersättning om han eller hon slutat sin anställning till exempel till följd av arbetsbrist. Om det fanns särskilda skäl, kunde en anställd som sagts upp från sin tillsvidareanställning på grund av arbetsbrist beviljas särskild pensionsersättning av TA-nämnden. Den anställda skulle då ha fyllt 55 år sista anställningsdagen. Särskild pensionsersättning beviljades enligt Trygghetsavtalet tidigast från 61 års ålder.

Enligt Avtal om omställning kunde en anställd, i enlighet med de övergångsbestämmelser som gällde mellan 2015 och 2018, beviljas pensionsersättning vid uppsägning på grund av arbetsbrist. Övergångsbestämmelserna innebär att förmånen pensionsersättning kan komma att utbetalas som längst till och med november 2022.

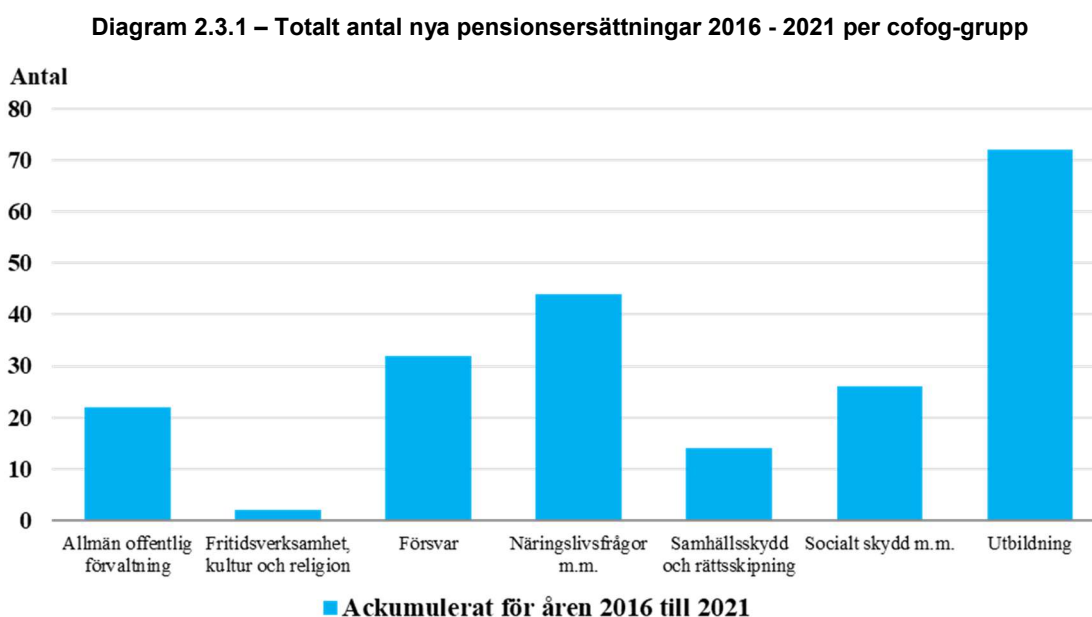
Särskild pensionsersättning beviljas enligt Avtal om omställning tidigast från 62 års ålder. Omställningsnämnden kan även pröva om det finns synnerliga skäl för beviljande av särskild pensionsersättning. Den anställda ska då ha fyllt 56 år sista anställningsdagen och måste stå till arbetsmarknadens förfogande. Den särskilda pensionsersättningen betalas ut när ersättningen från arbetslöshetskassan upphört. Det innebär att det kan uppstå ett glapp mellan tidpunkten då den anställda slutat sitt arbete och tidpunkten då särskild pensionsersättning börjar betalas ut. I SPV:s statistik redovisas tidpunkten när pensionsersättningarna började betalas ut.

Tabell 2.3.1 – Antal nya pensionsersättningar inklusive särskild pensionsersättning per kön och år

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Män	48	31	2	7	5	7
Kvinnor	46	39	13	4	2	8
Totalt	94	70	15	11	7	15
Alder (median).	62 år 5 mån	62 år 6 mån	62 år	62 år 6 mån	63 år 2 mån	62 år 9 mån
Män	51 %	44 %	13 %	64 %	71 %	47 %
Kvinnor	49 %	56 %	87 %	36 %	29 %	53 %

Tabellen ovan visar antal nya pensionsersättningar som har beviljats per år. Under de tre senaste åren har det varit väldigt få nya pensionsersättningar. Under 2020 och 2021 beviljades det enbart särskild pensionsersättning.

Totalt har det beviljats 212 nya pensionsersättningar och särskilda pensionsersättningar under perioden 2016 till 2021. De flesta har beviljats inom verksamhetsområdet *utbildning*, se diagram 2.3.1. Under 2021 beviljades 60 procent av de nya särskilda pensionsersättningarna inom *socialt skydd m.m.*

Drygt en av tre nya pensionsersättningar har beviljats inom verksamhetsområdet *utbildning* under hela denna period.

2.4 Delpension

I korthet om delpensioner

Mellan 2016 och 2020 har det beviljats drygt 1 100 nya delpensioner per år medan det endast beviljades 842 nya delpensioner 2021. Det är fler kvinnor än män som varje år beviljas delpension. Ju högre omfattning på delpensionen desto högre andel män. 80 procent av de nya delpensionerna har beviljats med omfattning upp till och med 20 procent. Inom universitet och högskolor har var fjärde anställd med delpension beviljats omfattning på 50 procent vilket är betydligt högre andel än övriga verksamhetsområden.

Nya delpensioner

Den som har en statlig anställning och omfattas av PA 16 Avdelning 2 kan beviljas delpension från och med den månad han eller hon fyller 61 år. Delpension innebär att arbetstiden minskar och den anställda kan beviljas delpension upp till 50 procent av en heltidstjänst. Delpensionen kan betalas ut till och med månaden innan den anställda fyller 65 år. Det är arbetsgivaren som fattar beslut om den anställda kan beviljas delpension.

I tabell 2.4.1 redovisas antal nya delpensioner per år. Dessa är uppdelade i tre grupper beroende på omfattning på delpensionen.

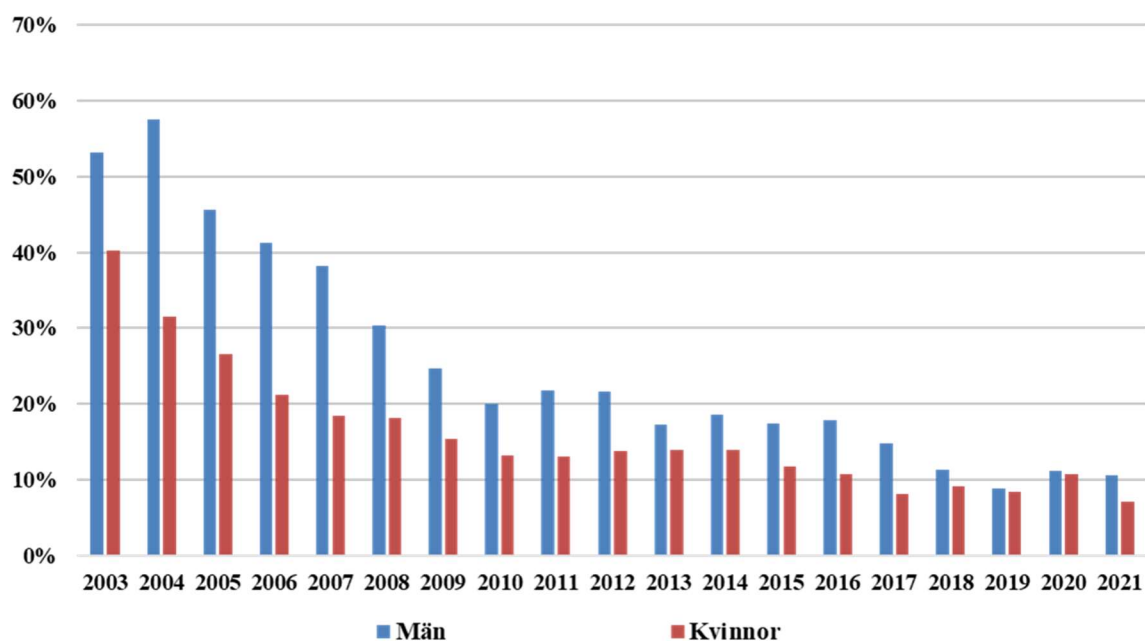
Tabell 2.4.1 – Antal nya delpensioner per omfattning och år

Omfattning	2016	2017	2018	2019	2020	2021
≤ 20 %	821	1 020	965	948	841	696
21 – 49 %	107	128	83	96	88	73
50 %	152	147	118	98	114	73
Totalt	1 080	1 295	1 166	1 142	1 043	842
Alder (median)	62 år 5 mån	62 år 5 mån	62 år 5 mån	62 år 4 mån	62 år 6 mån	62 år 7 mån
Män	47 %	49 %	45 %	46 %	42 %	46 %
Kvinnor	53 %	51 %	55 %	54 %	58 %	54 %

Mellan 2007 och 2016 halverades antalet nya delpensioner (från 2 038 till 1 080 stycken). Antalet delpensioner ökade med 20 procent under 2017 och har sedan minskat de fyra följande åren med totalt 35 procent från 1 295 till 842 nya delpensioner 2021. Det lägsta antalet nya delpensioner under ett och samma år beviljades 2021. Tidigare år har det aldrig varit färre än drygt 1 000 nya delpensioner under ett år.

Under alla år från 2006 har det varit fler kvinnor än män som beviljats delpension. Före 2006 var det däremot fler män än kvinnor. Diagram 2.4.1 visar andelen beviljade delpensioner på 50 procent för män respektive kvinnor. Före 2019 var det en högre andel män än kvinnor med beviljad delpension på 50 procent. Under 2019 och 2020 var det väldigt jämnt fördelat mellan könen. Men under det senaste året var det åter igen en högre andel bland männen än bland kvinnorna som beviljades delpension på 50 procent.

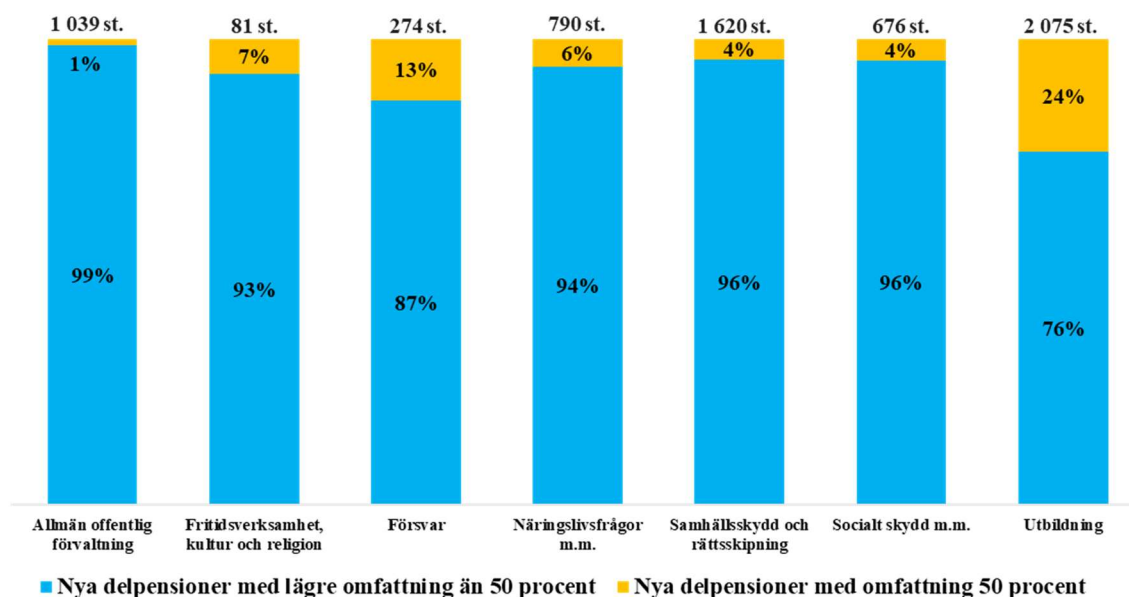
Diagram 2.4.1 – Andel nya delpensioner på 50 procent bland män och kvinnor

Männen har haft en högre andel av nya delpensioner på 50 procent under alla år sedan delpensionsavtalet infördes. Av de nya delpensionerna 2021 var det knappt 11 procent av männen och 7 procent av kvinnorna som beviljades delpension på 50 procent. De allra flesta män och kvinnor beviljas delpension med omfattning upp till 20 procent och under 2021 var det 86 procent bland kvinnorna och 79 procent bland männen. För delpensioner med omfattning 21 till 49 procent var det en något högre andel män (10 procent) än kvinnor (7 procent).

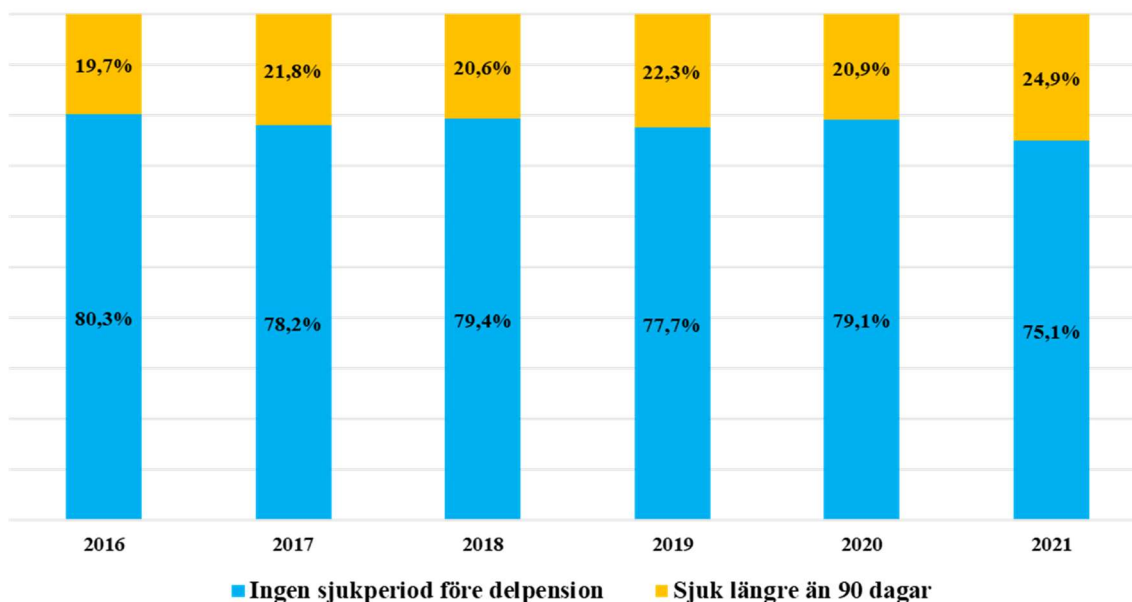
Andelen nya delpensioner på 50 procent skiljer sig åt mellan cofog-grupperna. De allra flesta har varit anställda inom *utbildning*. Totalt för perioden 2016 till 2021 har en av fyra beviljats delpension på 50 procent inom denna cofog-grupp medan det i övriga cofog-grupper har beviljats betydligt färre, i genomsnitt sex procent. Lägst andel har beviljats inom *allmän offentlig förvaltning* (1 procent). Ovanför staplarna visas det totala antalet nya delpensioner oavsett omfattning för åren 2016 till 2021.

Diagram 2.4.2 – Andel nya delpensioner 2016 till 2021 uppdelat på omfattning och cofog-grupp

På senare år har andelen som beviljats en sjukpension minskat rejält och samtidigt har andelen sjukskrivna längre än 90 dagar ökat bland dessa nya delpensioner.

Diagram 2.4.3 – Andel av nya delpensioner som varit sjukskrivna längre än 90 dagar

Andelen som varit sjukskriven längre än 90 dagar inom fem år innan de beviljades delpension har ökat från en av fem 2016 till en av fyra 2021.

I tabell 2.4.2 har de nya ålderspensionerna 2021 delats upp i två grupper beroende på om de haft eller inte haft någon delpension i åldern 61 till 64 år. Majoriteten av de som tog ut ålderspensionen 2021 har inte haft någon beviljad delpension (74 procent). I tabellen kan man utläsa att av de 26 procent som haft en beviljad delpension var det nästan lika många uttag före 65-årsdagen (37 procent) som uttag efter 65-årsdagen (39 procent) och minst antal uttag vid 65-årsdagen (24 procent). När det gäller uttag vid 65-årsdagen är det en högre andel bland de som haft delpension (24 procent) jämfört med de som inte haft någon delpension (14 procent).

Tabell 2.4.2 – Antal nya ålderspensioner 2021 för de som haft delpension respektive inte haft delpension

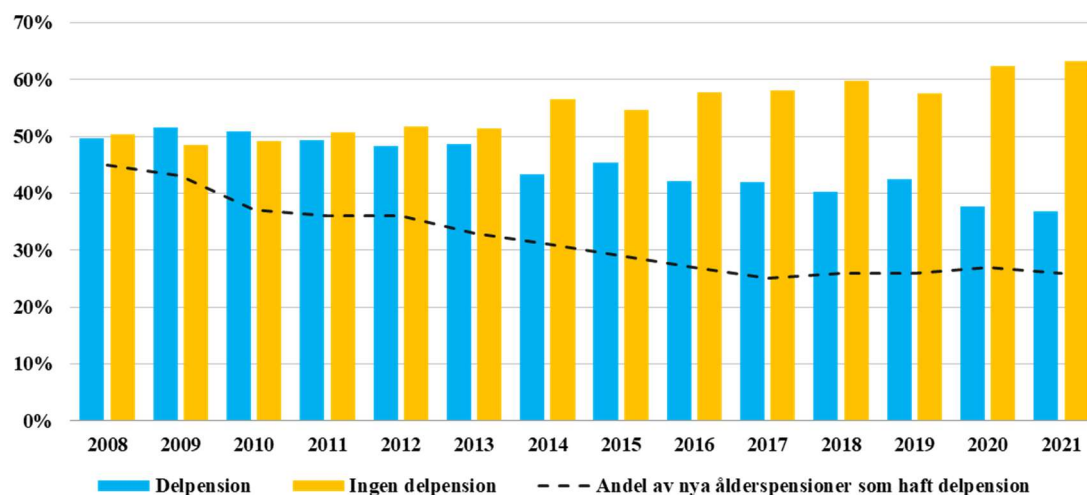
Ålderspension	Nya ålderspensioner utan delpension		Nya ålderspensioner med delpension		Totalt
Uttag före 65-års månaden	921	32 %	363	37 %	1 284
Uttag vid 65-års månaden	412	14 %	240	24 %	652
Uttag efter 65-års månaden	1 534	54 %	379	39 %	1 913
Totalt	2 867	100 %	982	100 %	3 849
Andel av nya ålderspensioner	74 %		26 %		
Md, uttag av ålderspension	65 år 1 mån		65 år		65 år
Md, uttag före 65-års månaden	63 år 4 mån		64 år		63 år 6 mån

Av de som beviljats ålderspension 2021 med uttag vid 65-års månaden (652 anställda) hade 37 procent haft delpension. Bland de som inte haft delpension var det mer än dubbelt så många (124 procent) med uttag före 65-års månaden jämfört med antal uttag vid 65-års månaden (921 jämfört med 412). För de som haft delpension var det 51 procent fler uttag före än vid 65-års månaden (363 jämfört med 240).

I diagram 2.4.4 redovisas andelar av uttag vid 65-års månaden uppdelade på om de haft eller inte haft någon delpension. Den gula stapeln visar andelen som inte haft någon delpension av uttag vid 65-års månaden och den blå stapeln visar andelen som haft delpension av uttag vid 65-års månaden. I Arbetsgivarverkets skrift 'Avtal om delpension – kommentarer' står att läsa "Syftet med delpensionsavtalet är att arbetsgivaren med stöd av avtalet ska kunna öka möjligheterna för äldre anställda att arbeta kvar till ordinarie pensionsålder. Om de tidiga pensionsavgångarna minskar underlättas bland annat kompetensöverföring i samband med generationsväxling."

Sedan delpensionsavtalet kom 2003 har andelen som tagit ut ålderspensionen vid 65-års månaden minskat från 65 procent till 17 procent av totalt antal nya ålderspensioner. Medianåldern för uttag av ålderspensionen 2021 är något lägre för de som haft delpension (65 år) än för de som inte haft delpension (65 år 1 månad) men minst hälften har arbetat till 65 år eller längre i båda grupperna. Däremot har de med uttag före 65-års månaden och som haft delpension en högre uttagsålder (64 år) än de som inte haft delpension (63 år 4 månader).

Diagram 2.4.4– Andel av uttag vid 65-års månaden* för de som haft och inte haft delpension samt andel som haft delpension av totalt antal nya ålderspensioner per år

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Mellan 2008 och 2013 hade runt hälften, av de som tog ut ålderspensionen vid 65-års månaden, haft delpension och den andra hälften hade inte haft någon delpension. Under denna period var det också en högre andel som tog ut ålderspensionen vid 65-års månaden än jämfört med andelen uttag före 65 år. Mellan 2014 och 2021 har andelen som inte haft delpension ökat från 57 procent till 63 procent av de som tog ut ålderspensionen i denna ålder. Det innebär då att andelen som haft delpension minskat under samma period, från 43 till 37 procent.

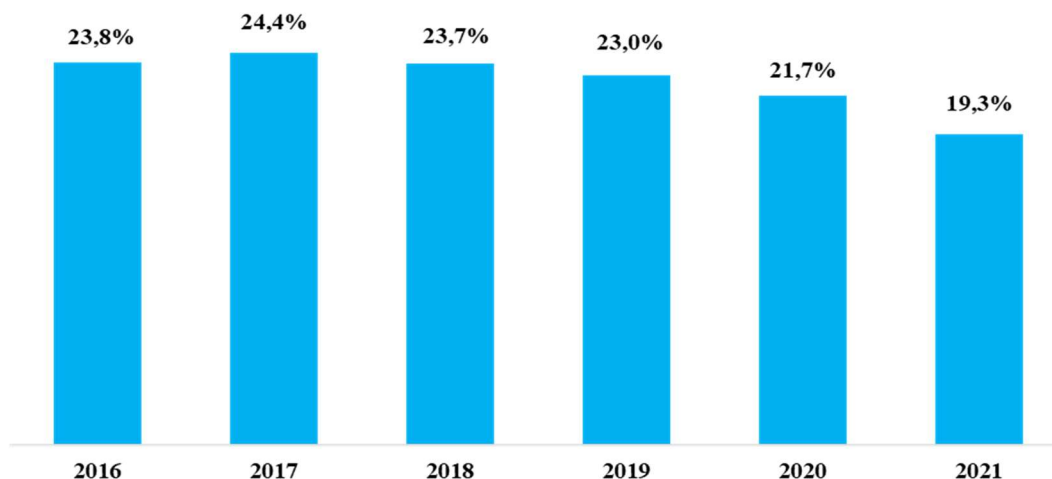
Den svarta streckade linjen visar andelen som haft delpension i relation till totalt antal nya ålderspensioner. I nya ålderspensioner ingår uttag före, vid och efter 65-års månaden. Under 2008 var det 45 procent av nya

ålderspensioner som haft delpension, 2021 var det endast 26 procent. Denna andel har varit någorlunda konstant under de senaste sex åren (2016 till 2021).

Andel beviljade delpensioner av antal anställda i åldern 61 till 64 år

I diagram 2.4.5 ingår anställda som har en beviljad delpension oavsett vilket år den beviljades. Exempelvis ingår i stapeln för 2021 delpensioner beviljade någon gång mellan 2017 och 2021. Antalet beviljade delpensioner har sedan relaterats till antal anställda inom statsförvaltningen i åldrarna 61 till 64 år.

Diagram 2.4.5 – Andel med beviljad delpension av antal anställda i åldrarna 61 till 64 år

Andelen beviljade delpensioner har minskat från 2017 till 2021. Under perioden 2016 till 2018 har denna andel varit någorlunda stabil och legat runt 24 procent. Under det senaste året minskade andelen från knappt 22 procent till drygt 19 procent. Förändringen beror på att totalt antal med beviljad delpension har minskat medan antalet anställda i åldersgruppen har varit någorlunda konstant.

3. Medianålder vid pensionering

I korthet om medianålder vid pensionering

Med pensionering i detta avsnitt innebär att den anställda har avgått från sin anställning antingen med ålderspension, sjukpension eller pensionsersättning. Drygt 97 procent av dessa har avgått med ålderspension under de senaste sex åren. När det gäller medianåldern har den varit 65 år varje år mellan 2008 och 2021. Den övre kvartilåldern har ökat under perioden med undantag för 2020. Trots att det är betydligt färre som avgår med sjukpension och pensionsersättning så har den nedre kvartilåldern inte förändrats något nämnvärt mellan 2008 och 2021.

Nya pensionsavgångar

I det här avsnittet ingår ålderspension, pensionsersättning, särskild pensionsersättning och sjukpension med omfattning 100 procent. Dessa pensioner innebär att personen måste ha avslutat sin anställning före första utbetalningen av pensionen. Både sjukpension och pensionsersättning (inklusive särskild pensionsersättning) innebär att man slutar arbeta innan man fyller 65 år. Ålderspension kan däremot beviljas före, under eller efter man fyller 65 år. Sjukpension kan även beviljas med lägre omfattning än 100 procent men dessa ingår inte i det här avsnittet.

Kvinnor hade mellan åren 1998 och 2007 en högre medianålder än män vid avgång från anställningen med någon av dessa tre pensioner. Från 2008 och framåt har medianåldern däremot varit densamma, 65 år, för både män och kvinnor.

Tabell 3.1 – Medianålder för pensionsavgångar per kön och år

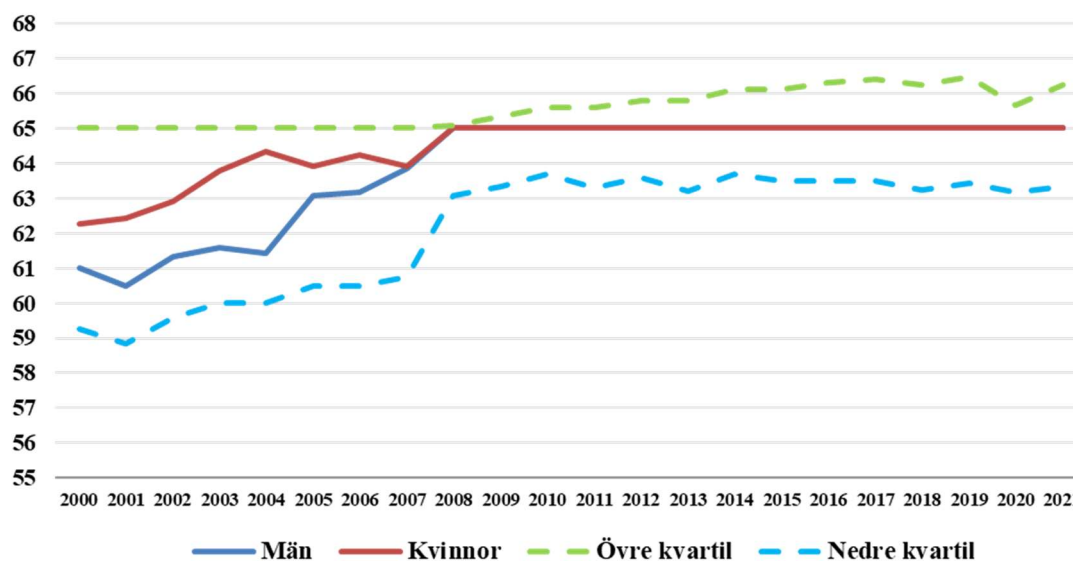
Män	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ålderspension	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år
Pensionsersättning	62 år 7 mån	62 år 6 mån	61 år 6 mån	63 år	63 år 2 mån	62 år 3 mån
Sjukpension	57 år 3 mån	59 år 4 mån	59 år 6 mån	57 år 6 mån	56 år 9 mån	59 år 4 mån
Totalt	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år
Andel som avgått med ålderspension	97 %	98 %	99 %	99 %	99 %	99 %
Kvinnor	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ålderspension	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år
Pensionsersättning	62 år 5 mån	62 år 6 mån	62 år 1 mån	62 år 3 mån	63 år 3 mån	63 år 1 mån
Sjukpension	58 år 7 mån	54 år 1 mån	58 år 10 mån	56 år 9 mån	56 år 3 mån	57 år 3 mån
Totalt	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år	65 år
Andel som avgått med ålderspension	95 %	97 %	98 %	98 %	98 %	98 %

Bland dessa pensionsavgångar har nästan alla avgått med ålderspension under de senaste fyra åren, 98 procent av kvinnorna och 99 procent av männen.

Diagram 3.1 visar medianåldern vid pensionering inom statsförvaltningen för åren 2000 till 2021. De streckade linjerna visar den nedre respektive övre kvartilen. Den nedre kvartilen består av de 25 procent som är yngre än de övriga 75 procenten vid pensioneringen och den övre kvartilen består av de 25 procent som är äldre än övriga 75 procenten.

När det gäller nedre kvartilen var 25 procent yngre än 63 år och 1 månad när de pensionerades år 2008 och år 2021 var 25 procent yngre än 63 år och 4 månader. Det innebär att 75 procent av de som pensionerades 2021 var äldre än 63 år och 4 månader. Den nedre kvartilen ökade rejält mellan 2007 och 2008, men därefter har den varit relativt stabil.

Diagram 3.1 – Medianålder för pensionsavgångar per kön och år

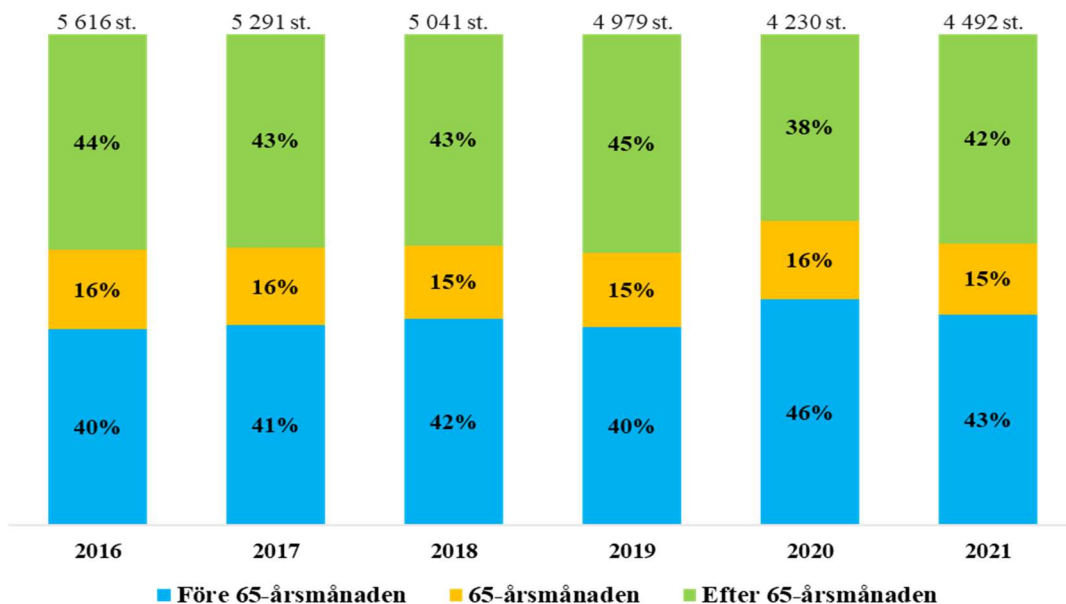

Sedan 2008 har medianåldern vid pensionering varit 65 år både för män och kvinnor. Hälften av de som avgick med sjukpension, pensionsersättning eller ålderspension har alltså varit yngre än 65 år och hälften har varit äldre än 65 år.

Det som medianåldern inte visar är att det är fler och fler som tar ut ålderspensionen efter 65 år. Detta kan illustreras med hjälp av den övre kvartilen. År 2008 var 25 procent äldre än 65 år och 1 månad medan år 2021 var 25 procent äldre än 66 år 3 månader när de pensionerades. Mellan 2020 och 2021 ökade den övre kvartilåldern med 7 månader vilket kan hänföras till höjningen av LAS-åldern från 67 till 68 år.

Det har varit en betydligt större förändring när det gäller övre kvartilåldern än nedre kvartilåldern mellan 2000 och 2021. Kvartilavståndet har sedan 2008 ökat från 24 månader till 35 månader 2021. Det innebär att spridningen av åldern för pensionering har höjts under perioden.

Diagram 3.2 – Andel av pensionsavgångar per uttagsålder och år

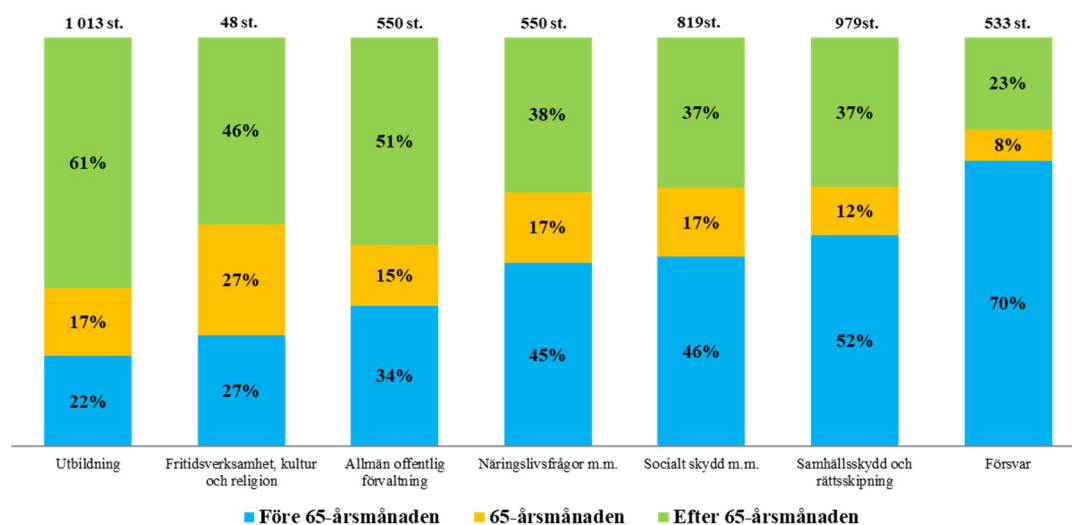

Andelen med nya uttag av sjukpension, pensionsersättning och ålderspension före, vid och efter 65-års månaden har varit på ungefär samma nivå mellan 2016 och 2019. Mellan 2019 och 2020 ökade andelen pensionsavgångar före 65-års månaden med sex procentenheter och andelen pensionsavgångar vid 65-års månaden med en procentenhet. Andelen pensionsavgångar efter 65-års månaden minskade från 45 procent till 38 procent. Under 2021 minskade andelen pensionsavgångar före och vid 65-års månaden medan den ökade för pensionsavgångar efter 65-års månaden.

Andelarna för pensionsavgångar skiljer sig åt mellan cofog-grupperna, se diagram 3.3. I de redovisade pensionsavgångarna ingår även de med lägre pensionsålder och utnyttjade öb-rätter. Det är framförallt två av cofog-grupperna som har en relativ hög andel av anställningarna med lägre pensionsålder eller öb-rätt. I cofog-gruppen *försvar* var det drygt 54 procent av pensionsavgångarna som hade en lägre pensionsålder eller nyttjad öb-rätt och i cofog-gruppen *socialt skydd* var det knappt 19 procent av pensioneringarna. Bland uttagen i cofog-gruppen *näringslivsfrågor* var andelen knappt 11 procent och i resterande cofog-grupper var denna andel cirka 3 procent.

Om man exkluderar de två cofog-grupperna med stor andel uttag med lägre pensionsålder eller öb-rätt, *socialt skydd* och *försvar*, utmärker sig cofog-gruppen *samhällsskydd och rättsskipning*. Inom detta verksamhetsområde avgick drygt hälften (51 procent) före 65-års månaden. Även inom cofog-gruppen *näringslivsfrågor m.m.* var det en hög andel pensionsavgångar före 65-års månaden (45 procent).

Diagram 3.3 – Andel av pensionsavgångar 2021 per uttagsålder och cofog-grupp

Totalt var det knappt 4 500 pensionsavgångar under 2021. Det var flest inom *utbildning* (1 013 personer) och lägst antal inom *fritidsverksamhet, kultur och religion* (48 personer). Dessa två cofog-grupper hade också lägst andelar pensionsavgångar före 65-års månaden.

4. Nya ålderspensioner vid 67 år eller senare

I korthet om nya ålderspensioner vid 67 år eller äldre

Bland de 25 200 uttagna ålderspensionerna under perioden 2016 till 2021 har i genomsnitt 22 procent tagit ut den vid 67 år eller senare. Av uttagen vid 67 år eller senare har det varit 56 procent män och 44 procent kvinnor. Kvinnorna har haft en något högre uttagsålder än männen men en lägre utbetald förmånsbestämd ålderspension per månad. Kvinnorna har i genomsnitt, för perioden 2016 till 2021, fått utbetalt 6 200 kr per månad och männen 10 700 kronor per månad.

Nya ålderspensioner vid 67 år eller äldre

Under perioden 1 september 2001 till 31 december 2019 hade en arbetstagare rätt enligt lagen om anställningsskydd (LAS) att stanna kvar i sin anställning till och med den månad då han eller hon fyllde 67 år. Från och med den 1 januari 2020 har en arbetstagare rätt enligt LAS att stanna kvar i sin anställning till och med den månad då han eller hon fyller 68 år. Genom ändringar i LAS kommer denna ålder att höjas ytterligare ett år, från 68 år till 69 år från och med 2023.

Under alla år har det varit fler män än kvinnor med uttag av ålderspension vid 67 år eller senare. I denna åldersgrupp minskade antalet uttag rejält både för män och kvinnor mellan 2019 och 2020. Året därefter ökade antalet uttag med 79 procent för männen och 61 procent för kvinnorna. Under perioden 2016 till 2021 var det 30 procent fler män än kvinnor som tog ut sin ålderspension vid denna ålder, se tabell 4.1.

Bland uttagen i denna ålder för perioden 2016 till 2021 har kvinnorna i genomsnitt haft 51 procent lägre utbetald förmånsbestämd ålderspension men endast 16 procent lägre pensionsunderlag än männen. Detta beror på att det har varit fler män än kvinnor som haft ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp. Totalt har 35 procent av kvinnorna och 58 procent av männen haft ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp.

Tabell 4.1 – Nya ålderspensioner vid 67 år eller senare per kön och år

År	Män	Kvinnor	Totalt	Median, avgångsålder	Andel av nya ålderspensioner*	Median, utbetalt/månad	
						Män	Kvinnor
2016	634	452	1 086	67-årsmånaden	22,9 %	5 521 kr	2 971 kr
2017	611	480	1 091	67-årsmånaden	24,2 %	5 823 kr	2 889 kr
2018	537	446	983	67-årsmånaden	23,3 %	6 318 kr	2 849 kr
2019	606	451	1 057	67-årsmånaden	24,3 %	6 425 kr	2 744 kr
2020	284	240	524	67-årsmånaden	14,8 %	6 035 kr	2 823 kr
2021	508	387	895	67 år 7 månader	23,3 %	4 862 kr	3 021 kr

* Anställningar med pensionsålder 65 år

Antalet uttag i åldern 67 år eller äldre halverades mellan 2019 och 2020. Detta berodde på att de som tidigare skulle ha avgått och tagit ut pensionen vid 67-årsgränsen stannade kvar i sin anställning. Året därefter ökade antalet uttag men är fortfarande inte i paritet med antalet före 2020.

Andelen uttag i denna ålder har under åren 2016 till 2021 legat runt 23 procent med undantag för 2020. Det innebär att nästan var fjärde person, som tog ut sin ålderspension under dessa år, var 67 år eller äldre. Samtidigt har genomsnittsåldern höjts för när dessa tog ut sin ålderspension, från 67 år 1 månad 2016 till 68 år 1 månad 2021.

5. Framtida uttag av ålderspension

I korthet om framtida uttag av ålderspension

Drygt var femte anställd inom statsförvaltningen kommer att uppnå sin pensionsålder fram till och med 2031. Den största andelen, som uppnår sin pensionsålder, finns inom verksamhetsområdet *utbildning*. Det är fler kvinnor som har rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser och fler män med en anställning med lägre pensionsålder än 65 år.

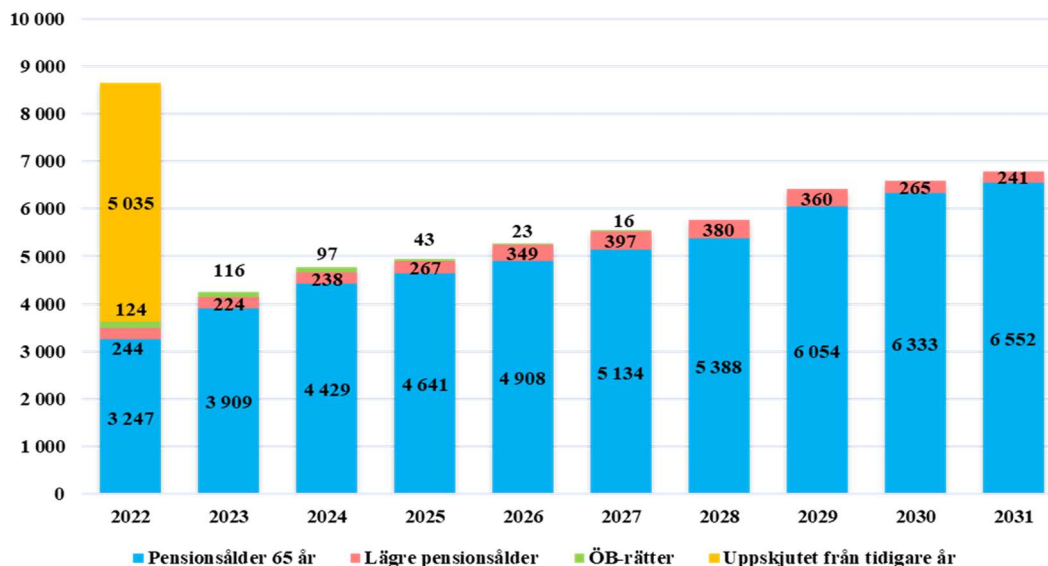
Framtida uttag av ålderspensioner

Underlaget för beräkningarna i det här avsnittet är baserat på de individer som var anställda inom statsförvaltningen den 31 december 2021. SPV har uppgifter om deras pensionsåldrar och om de eventuellt har rätt att gå i pension före 65 år enligt övergångsbestämmelser. De framtida pensionsavgångarna är beräknade under följande antaganden:

- Den anställda slutar arbeta vid ordinarie pensionsålder eller vid den tidigaste tidpunkt som är möjlig enligt övergångsbestämmelser (öb-rätt).
- Om arbetstagaren har dubbla anställningar med olika pensionsåldrar slutar han eller hon vid den tidigast möjliga tidpunkten.
- Om den anställda redan har uppnått pensionsåldern eller har rätt att gå i pension enligt övergångsbestämmelser och fortfarande är anställd antar vi att han eller hon går i pension under 2022.

Det var drygt 5 000 av de anställda inom statsförvaltningen som i slutet av 2021 hade uppnått sin pensionsålder eller hade rätt att avgå med ålderspension enligt övergångsbestämmelser och som fortfarande inte hade tagit ut sin ålderspension. Dessa illustreras med den gula stapeln i diagrammet.

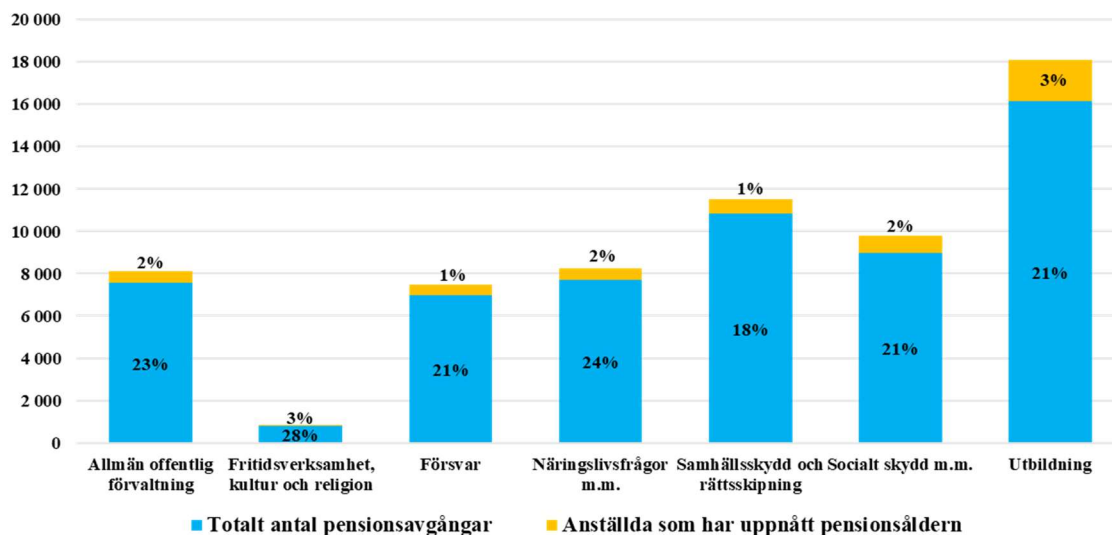
Diagram 5.1 – Antal framtida uttag av ålderspensioner 2022 till 2031

Under den kommande tioårsperioden är det drygt 59 000 anställda som uppnår sin pensionsålder inklusive de drygt 5 000 anställda som redan har uppnått sin pensionsålder före 2022. Bland de som inte uppnått sin pensionsålder ännu är det knappt 3 000 anställda som har en anställning med lägre pensionsålder (de röda staplarna), drygt 400 anställda som har en anställning med rätt att gå före 65 år enligt övergångsbestämmelser (de gröna staplarna) och 50 600 som har en anställning med pensionsålder 65 år (de blå staplarna).

Staplarna i diagram 5.2 visar antalet anställda per cofog-grupp som till och med 2031 uppnår sin pensionsålder eller öb-ålder. Inuti staplarna visas andelen framtida pensionsavgångar och andelen som redan har uppnått sin pensionsålder av totalt antal anställda i respektive cofog-grupp.

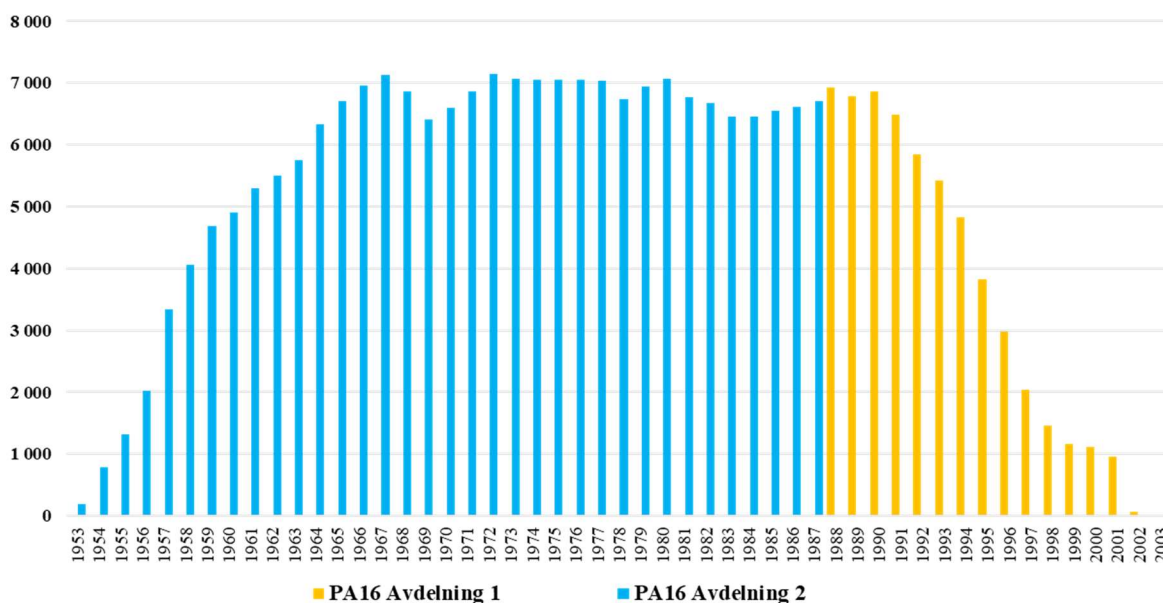
Diagram 5.2 – Anställda framtida uttag av ålderspensionen 2022 till 2031 och anställda som har uppnått sin pensionsålder före 2022

I två av cofog-grupperna har tre procent uppnått sin pensionsålder och är ännu kvar i anställningen. För övriga cofog-grupper varierar andelen mellan en och två procent som redan uppnått pensionsåldern. Totalt är det 23 procent som kommer att uppnå sin pensionsålder under den kommande tioårsperioden. Bland de anställda som kommer att uppnå pensionsåldern inom denna tioårsperiod är det lägst andel inom *samhällsskydd och rättsskipning* (knappt 18 procent) och högst andel inom *fritidsverksamhet, kultur och religion* (28 procent).

I diagram 5.3 visas antal anställda inom statsförvaltningen med rätt till förmånsbestämd eller enbart premiebestämd ålderspension. Dessa har en anställning med månadslön per 31 december 2021 och här ingår inte de som endast har en timanställning.

Diagram 5.3 – Antal anställda inom statsförvaltningen per 31 december 2021

Av de anställda med månadslön per 31 december 2021 var det knappt 201 000 anställda som tillhörde PA 16 Avd 2 och 56 000 anställda som tillhörde PA 16 Avd 1. De anställda som tillhör PA 16 Avd 1 är födda 1988 eller senare och har enbart premiebestämd ålderspension medan de anställda som tillhör PA 16 Avd 2 även omfattas av förmånsbestämd ålderspension. För de som är födda mellan 1973 och 1987 måste ha att pensionsunderlag som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp för att omfattas av förmånsbestämd ålderspension.

Uppföljning av de som uppnådde sin pensionsålder senast 2021

I statistikrapporten 2021 framgick att det var knappt 4 400 anställda som hade uppnått sin pensionsålder eller öb-ålder före 2021 men som fortfarande var kvar i sin anställning i början av 2021. Under 2021 var det drygt 3 700 anställda som uppnådde sin pensionsålder eller öb-ålder. Av dessa 8 100 valde 8 procent att sluta sin anställning utan att ta ut ålderspensionen under året, 37 procent valde att ta ut ålderspensionen och resterande 55 procent är kvar i sin anställning vid ingången av 2022.

6. Reflektioner

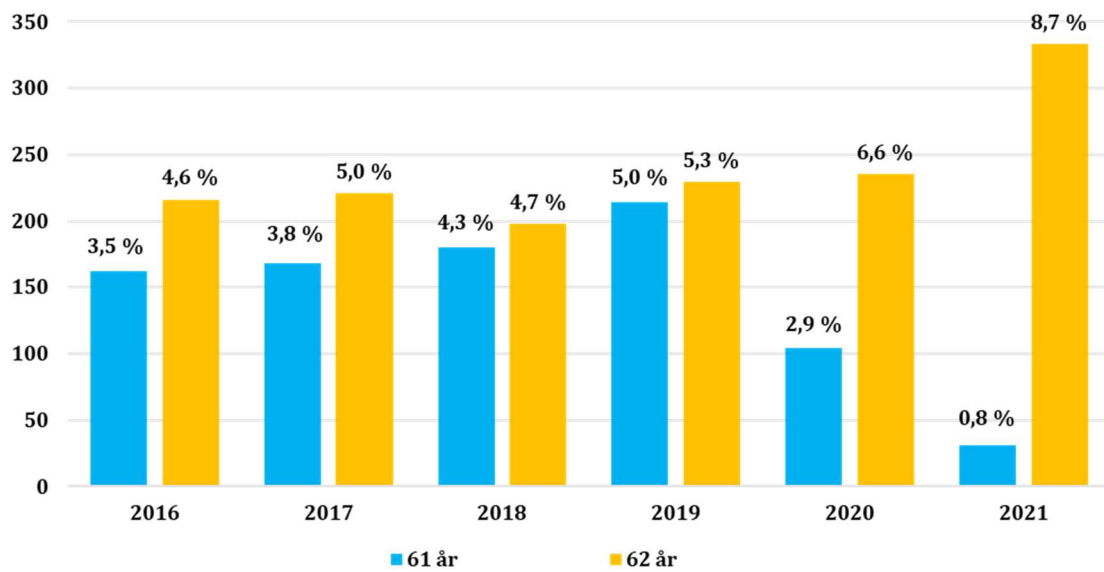
I korthet om reflektioner

Det har varit betydligt färre sjukskrivna under de två år som pandemin pågått och även färre nya delpensioner jämfört med åren före pandemin. Antalet anställda som har tagit ut ålderspensionen vid 61-årsålder har minskat med 86 procent från 2019 till 2021. Men det är fortfarande ungefär lika många som totalt har tagit ut ålderspensionen före 65 år under de senaste sju åren även om antalet uttag vid 61 år har minskat kraftigt. Antalet anställda med uttag efter att de har fyllt 68 år har ökat med över 300 procent sedan höjningen infördes.

Första utbetalningen av ålderspension vid 61 år

Den 1 januari 2020 höjdes den lägsta åldern för att ta ut allmän pension från 61 år till 62 år. Detta verkar ha påverkat antalet uttag av den statliga tjänstepensionen. Antalet *uttag vid 61 år* halverades mellan 2019 och 2020. Mellan 2020 och 2021 minskade antalet från 104 uttag till endast 31 uttag, se diagram 6.1.

Diagram 6.1 – Antal och andel nya uttag av ålderspension vid 61 år och 62 år

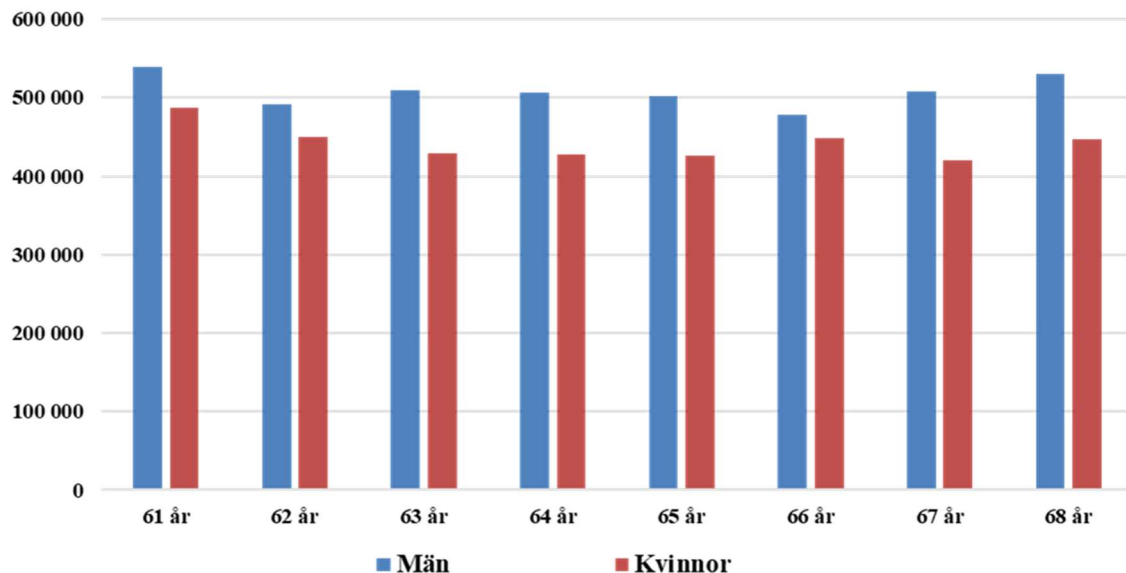

Andelarna som är angivna ovanför staplarna representerar andelen uttag av totalt antal nya ålderspensioner under respektive år.

Samtidigt som antalet och andelen *uttag vid 61 år* har minskat sedan 2019 med 86 procent har *uttag vid 62 år* ökat med 46 procent. Summan av antal nya *uttag vid 61 år* och *62 år* har ändå minskat med 18 procent från 2019 till 2021 medan summan av antal *uttag före 65-årsdagen* har varit relativt oförändrad och legat runt 1 300 uttag per år.

De som tog ut ålderspensionen vid 61 år har haft ett relativt högt pensionsunderlag i jämförelse med övriga uttagsåldrar. I diagram 6.2 visas nya ålderspensioner under 2021 uppdelat på uttagsålder för män och kvinnor.

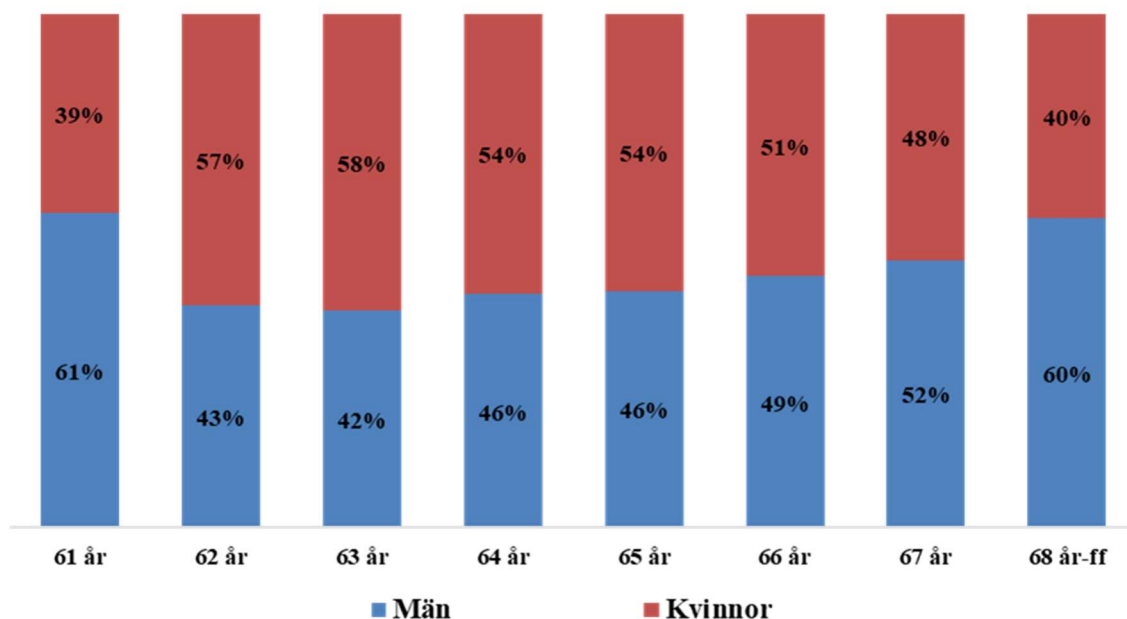
Diagram 6.2 – Medianen av pensionsunderlaget för uttagna ålderspensioner 2021 uppdelat på kön och ålder

Bland kvinnorna har de som tagit ut ålderspensionen vid 61 år det högsta genomsnittliga pensionsunderlaget. Bland männen har de som tagit ut ålderspensionen vid 61 år och vid 68 år eller senare det högsta genomsnittliga pensionsunderlaget. Männen har ungefär samma genomsnittliga pensionsunderlag för alla uttagsåldrar medan kvinnornas pensionsunderlag minskar när deras uttagsålder höjs.

Det var skillnad på fördelningen av män och kvinnor bland uttagen av ålderspensionen 2021 beroende på uttagsåldern, se diagram 6.3.

Diagram 6.3 – Andel av uttagna ålderspensioner 2021 uppdelat på ålder och kön

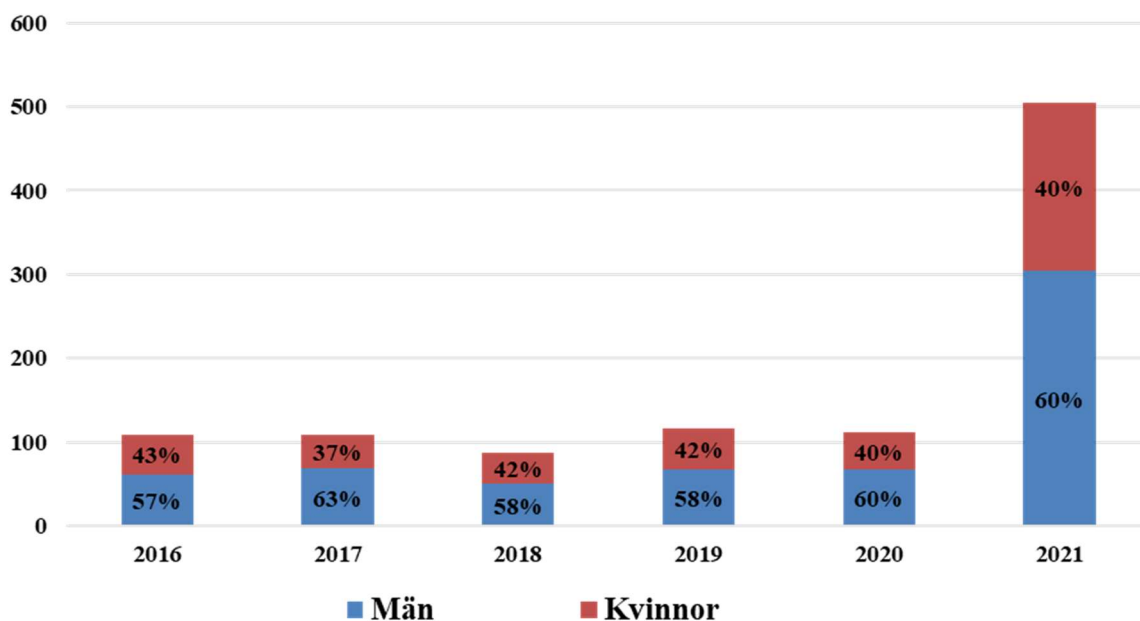

Det var högst andel män i den yngsta och äldsta åldersgruppen, cirka 60 procent män och 40 procent kvinnor. Kvinnorna var i majoritet vid uttag i åldrarna 62 till 66 år men deras andel minskade från 62 år och uppåt. Knappt hälften av uttagen vid 61 år var inom *samhällsskydd och rättsskipning* medan drygt hälften av uttagen vid 68 år eller senare var inom *utbildning*.

Första utbetalningen av ålderspension vid 68 år

Totalt antal uttag av ålderspension i åldern *68 år eller äldre* har mer än tredubblats mellan år 2020 och 2021. Det ökade med 354 procent fler män och 344 procent fler kvinnor. Innan 2021 var det i genomsnitt 107 nya ålderspensioner i denna ålder varje år. Under 2021 höjdes antalet till drygt 500 nya ålderspensioner.

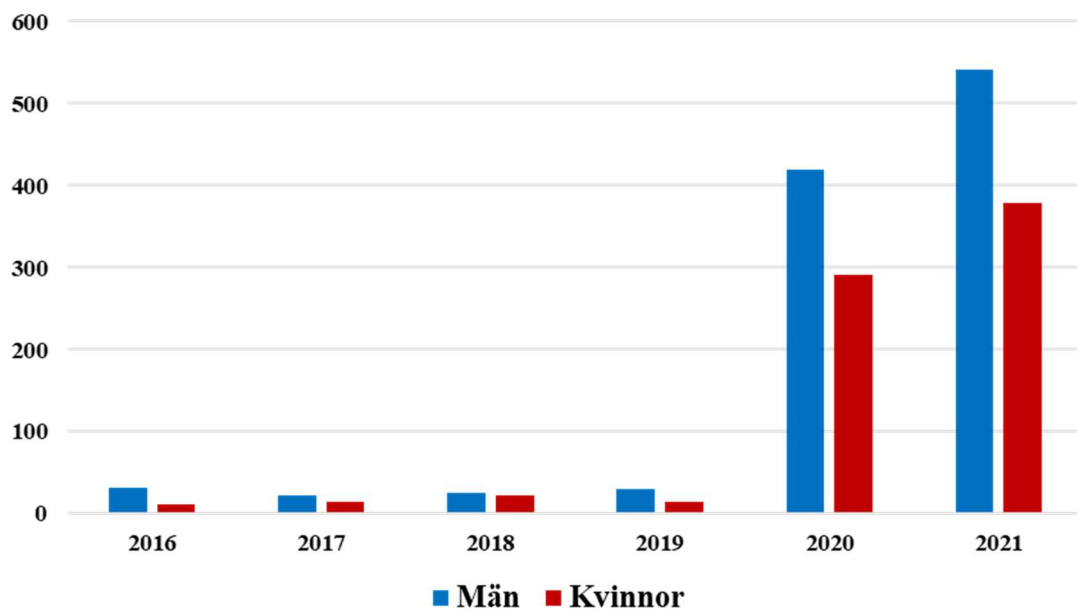
Diagram 6.4 – Uttag av ålderspension i åldern 68 år eller äldre uppdelat på män och kvinnor

Varje år har det varit en högre andel män än kvinnor med uttag i denna ålder. De senaste fyra åren har andelen kvinnor och män varit ganska stabil i denna åldersgrupp, cirka 40 procent kvinnor och 60 procent män.

När LAS-åldern höjdes från 67 till 68 år har antalet anställda ökat rejält i åldern 67 år eller äldre. Diagram 6.5 visar antalet anställda efter 67-års månaden för år 2016 till 2021.

Diagram 6.5 – Antal anställda efter 67-års månaden i december 2016 till 2021

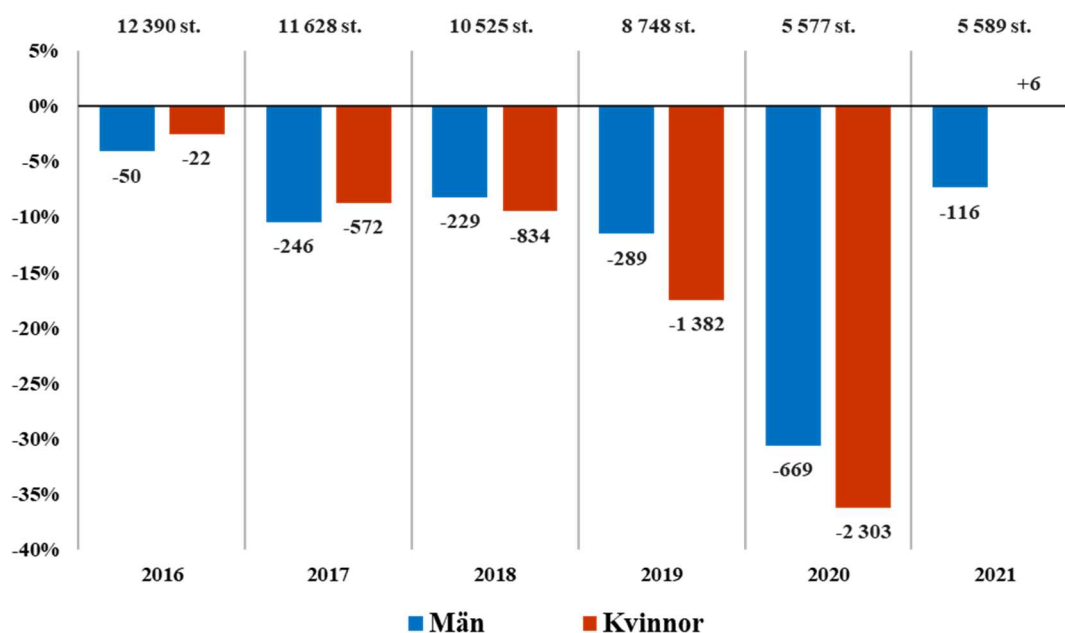

Mellan 2016 och 2019 var det relativt få som var anställda efter 67-års månaden. I genomsnitt var det 28 män och 15 kvinnor som fortfarande var kvar i sin anställning. Åren därefter har antalet ökat från totalt 45 anställda 2019 till totalt 919 anställda 2021. Bland anställda i denna ålder 2021 var mer än hälften (51 procent) anställda inom *utbildning*.

Sjuk från dag 91

En jämförelse av antalet som varit sjukskrivna längre än 90 dagar i januari och i december, under samma år, visar att det var en stor förändring under 2020. Under detta år minskade det totala antalet med 35 procent, vilket innebar att det var knappt 3 000 färre sjukskrivna i december än vid årets början. Detta relativt låga antal håller även i sig under 2021. Under det senaste året har antalet sjukskrivna män minskat med 116 medan antalet sjukskrivna kvinnor ökade med endast 6.

Diagram 6.6 – Förändring av antal anställda med sjukskrivning längre än 90 dagar

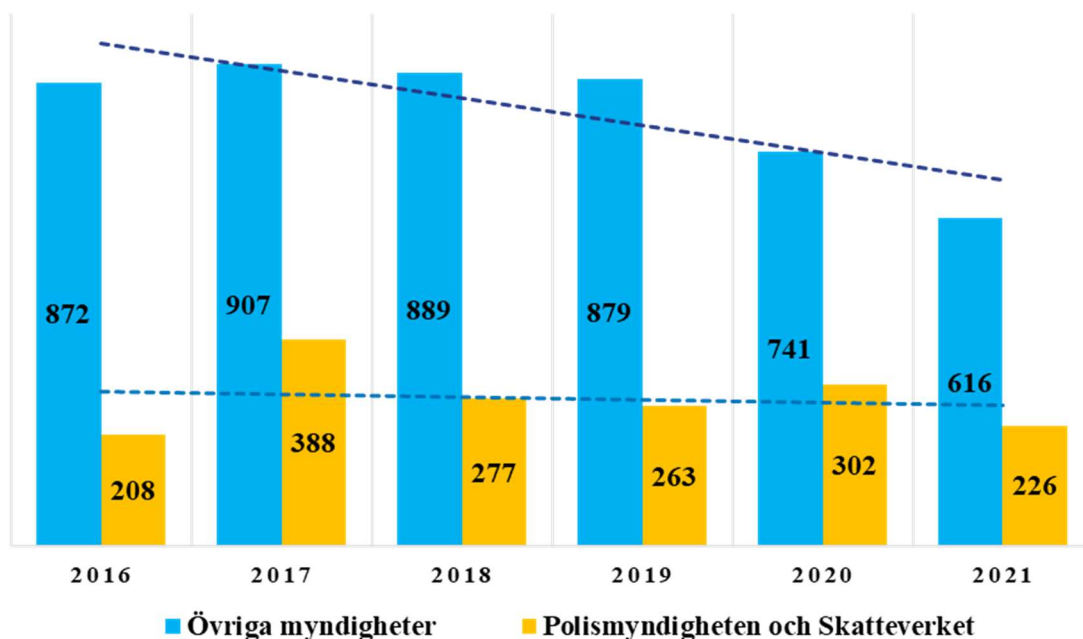
Varje år sedan 2016 har det varit färre som haft en pågående sjukskrivning längre än 90 dagar i december än i januari samma år. Det har under alla år varit fler kvinnor än män som varit sjukskrivna längre än 90 dagar. Men det är samma tendens hos bägge könen det vill säga att antalet minskar mellan 2016 och 2021. Minskningen har varit på ungefär samma nivå för både män och kvinnor mellan 2016 och 2020 trots att det är stor skillnad i antal.

Antalet sjukskrivna från och med dag 91 har minskat mest bland kvinnor i åldern 40–49 år (knappt 1 000 färre sjuka i denna ålder) och bland män i åldern 50-59 år (drygt 300 färre sjuka i denna ålder) mellan 2019 och 2021.

Delpensioner

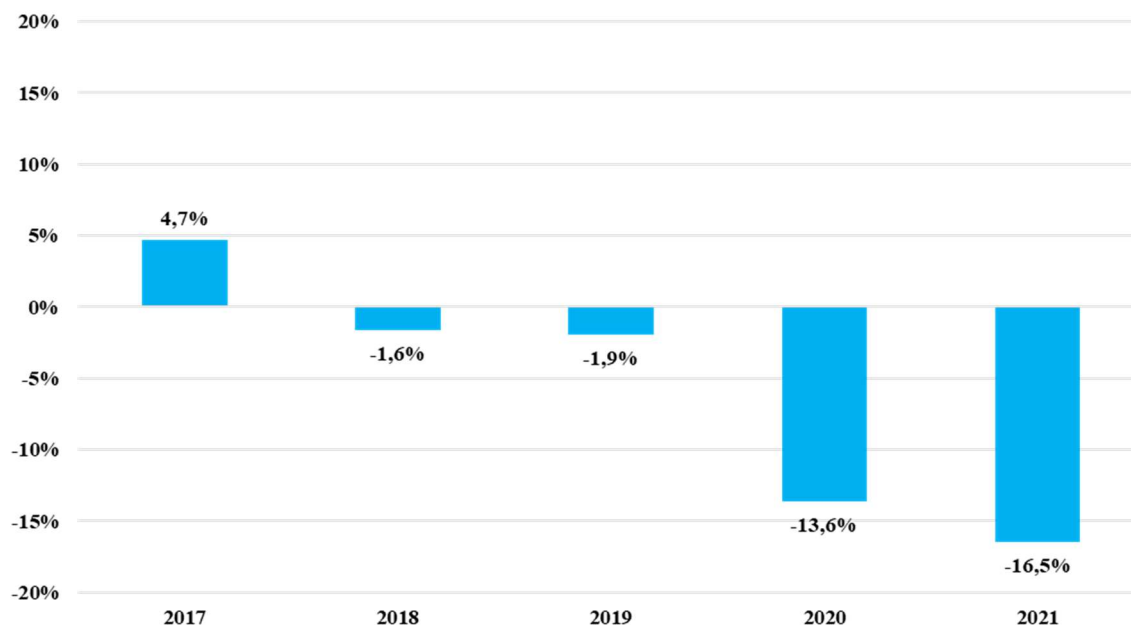
Antalet nya delpensioner har minskat relativt mycket under det senaste året, från 1 043 till 842 (-19 procent). De två myndigheter som har det högsta antalet nya delpensioner under alla år är Polismyndigheten och Skatteverket. Dessa två myndigheter står för 25 procent av alla nya delpensioner mellan 2016 och 2021. I diagram 6.7 har antalet nya delpensioner fördelats på två grupper: en som visar summan av nya delpensioner hos Polismyndigheten och Skatteverket samt en som visar summan av nya delpensioner hos övriga myndigheter.

Diagram 6.7 – Antal nya delpensioner uppdelat på två grupperingar av myndigheter

Den största minskningen av antal nya delpensioner har varit inom *övriga myndigheter*. Dessa har minskat från 872 till 616 nya delpensioner. Det är en minskning med knappt 30 procent. Totala antalet nya delpensioner för Polismyndigheten och Skatteverket har varierat mellan 208 och 388, i genomsnitt 277 nya delpensioner per år. Polismyndigheten har under denna period beviljat mer än dubbelt så många nya delpensioner än Skatteverket.

Diagram 6.8 – Förändring av antal nya delpensioner från året innan exklusive Polismyndigheten

I ovanstående diagram ingår inte nya delpensioner hos Polismyndigheten på grund av att de har beviljat så många fler nya delpensioner varje år än jämfört med övriga myndigheter. Deras antal påverkar utvecklingen av totalt antal nya delpensioner i väldigt stor utsträckning.

Under de två år som pandemin pågått har det beviljats färre nya delpensioner och det är en relativt stor förändring om man jämför med åren innan 2020. Om det beror på att det har varit färre ansökningar eller om myndigheterna har beviljat färre delpensioner kan SPV inte uttala sig om då vi inte vet hur många som har ansökt om delpension hos respektive myndighet.

7. Fördjupad studie om jämställda pensioner

En viktig faktor som kan påverka vid vilken ålder man väljer att ta ut pensionen är hur mycket man faktiskt får i plånboken. Vi har i år därför gjort en fördjupad studie och valt att titta på om detta skiljer sig åt mellan kvinnor och män.

Genomsnittet, för de som fick sin första utbetalning av den förmånsbestämda ålderspensionen under 2021, var för kvinnorna 4 855 kronor per månad och för männen 7 404 kronor per månad. En skillnad på drygt 2 500 kronor per månad.

Kvinnorna hade i genomsnitt 12 procent lägre fast lön än männen men 34 procent lägre utbetalt månadsbelopp. Skillnad i fast lön mellan kvinnor och män är inte lika stor som skillnad i pensionsunderlag och framförallt utbetalt belopp. Detta beror främst på att männen har en högre summa av den del som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp.

För anställda 2021 och *födda före 1973* är genomsnittet för det beräknade pensionsbeloppet per månad cirka 3 800 kronor för kvinnor och 5 600 kronor för män. För *födda 1973 till 1987* är genomsnittet för kvinnor 3 850 kronor och för män 4 400 kronor.

Skillnad i beräknat pensionsbelopp, det så kallade målbeloppet, mellan kvinnor och män *födda före 1973* har minskat över tid. Kvinnorna har under alla år haft ett lägre målbelopp än männen och under 2021 var det 67,5 procent av männens. Skillnaden är alltså 32,5 procent vilket är en minskning med en procentenhet från året före.

Männen har ett högre genomsnittligt målbelopp än kvinnorna även bland de som är *födda 1973 till 1987*. Det är inte lika stor skillnad på det beräknade pensionsbeloppet mellan kvinnor och män i dessa åldrar. Skillnaden har dock ökat något från knappt 10 procent 2010 till 11 procent 2021.

7.1 Inledning

Den statliga tjänstepensionen beräknas på samma sätt för kvinnor och män. Trots det så är genomsnittet, för de som har en utbetald pension och de som kommer att få en utbetalning av ålderspension, mycket olika för kvinnor och män. Den största anledningen till detta är att män i genomsnitt har ett högre pensionsunderlag än kvinnor och framförallt är det fler män än kvinnor som har ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp vilket är den nivå som genererar de högsta pensionsbeloppen.

Det som tas upp i denna rapport är gapet mellan kvinnor och män för följande:

- *Pensionsunderlag* som är ett femårsmedel av pensionsgrundande lön.
- *Målbelopp* som är ett beräknat pensionsbelopp de anställda kommer att få utbetalt om de fortsätter att vara anställd till 65 år inom staten.
- *Målbeloppsfaktor* vilket motsvarar möjlig tjänstetid fram till 65 år.
- *Tjänstledigheter* som kan påverka kommande pensionsutbetalning. Föräldraledighet påverkar däremot inte den statliga tjänstepensionen.

I studien ingår endast anställda hos arbetsgivare som är obligatorisk medlem hos Arbetsgivarverket, födda före 1988 och som inte har fyllt 65 år. De ska också ha en anställning med omfattning på 20 procent eller mer.

7.2 Pensionsunderlag

Pensionsunderlaget används för att beräkna den förmånsbestämda ålderspensionen och är ett femårsmedel av pensionsgrundande löner. Pensionsgrundande lön består av den fasta lönen och lönetillägg. De lönetillägg som är pensionsgrundande är exempelvis semesterlönetillägg, vikariatillägg och skattepliktiga lönetillägg i samband med förrättning.

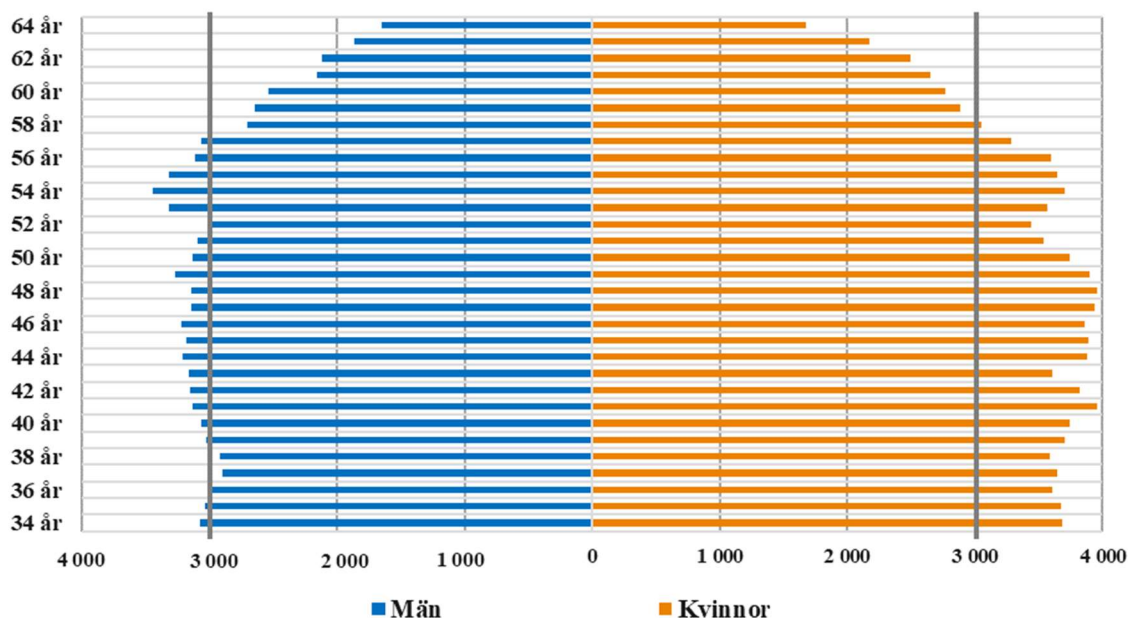
Enligt pensionsavtal PA16 utgör storleken på den förmånsbestämda ålderspensionen ett procenttal av pensionsunderlaget multiplicerat med en tjänstetidsfaktor. Dessa procenttal är enligt en trappa för födda före 1988:

- För pensionsunderlag under 7,5 inkomstbasbelopp används en procentsats mellan 0,5 och 6,0 procent av pensionsunderlaget. Procentsatsen beror på vilket födelseår den anställda är född och ju yngre desto lägre procentsats. För *födda 1973 till 1987* är denna procentsats lika med noll på grund av att de inte tjänar in till förmånsbestämd ålderspension om de har ett pensionsunderlag under 7,5 inkomstbasbelopp.
- För den del av pensionsunderlaget som är mellan 7,5 och 20 inkomstbasbelopp används en procentsats från 60 till 62,75 procent. Procentsatsen beror på vilket födelseår den anställda är född och ju yngre desto lägre procentsats.
- För den del av pensionsunderlaget som är mellan 20 och 30 inkomstbasbelopp används en procentsats från 30 till 31 procent. Procentsatsen beror på vilket födelseår den anställda är född och ju yngre desto lägre procentsats.
- Den del av pensionsunderlaget som överstiger 30 inkomstbasbelopp ingår inte i beräkningen av pensionen
- Anställda födda 1988 eller senare tjänar inte in till förmånsbestämd ålderspension.
- Arbetsgivare betalar inte någon premie, när det gäller förmånsbestämd ålderspension, för anställda som är fyllda 65 år eller mer. Det vill säga att efter 65-års månaden tjänar den anställda inte in till förmånsbestämd ålderspension.

Anställda kvinnor och män 2021 i åldern 34 år till 64 år

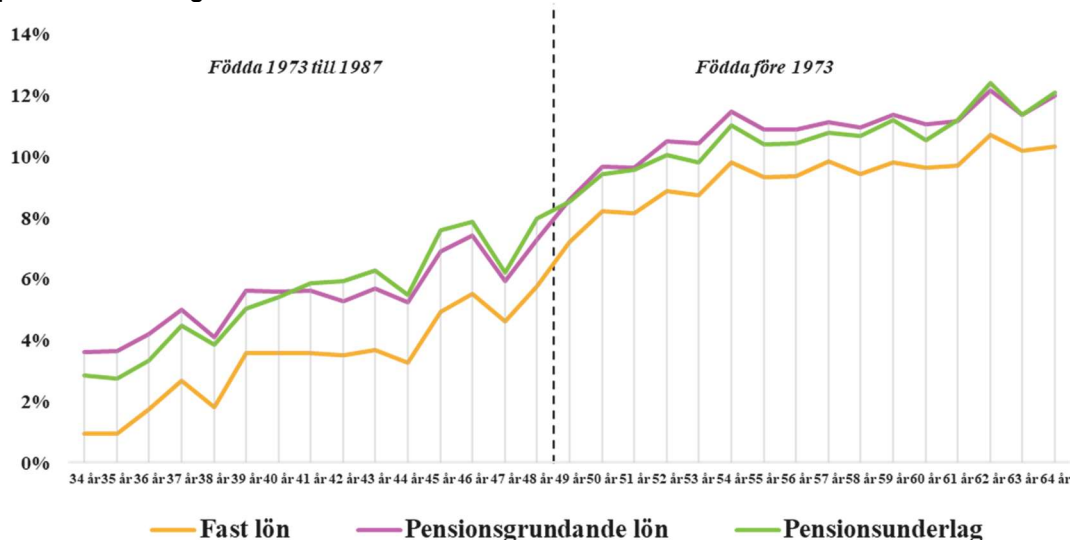
Det är fler anställda kvinnor än män i alla åldrar mellan 34 år och 64 år. Totalt är det 16 000 fler anställda kvinnor än män. Bland de som är födda 1973 till 1987 är det i genomsnitt 700 fler anställda kvinnor än män i varje ålder. Bland födda före 1973 är det 400 fler anställda kvinnor än män i varje ålder. Det är minst skillnad i antal anställda bland 64-åringarna och störst skillnad bland 48-åringarna.

Diagram 7.2.1 – Antal anställda 2021 i åldern 34 år till 64 år uppdelat på kvinnor och män

Bland dessa anställda har kvinnorna ett lägre genomsnitt av fast lön, pensionsgrundande lön och pensionsunderlag än männen i alla åldrar. Det är minst skillnad mellan kvinnor och män bland de yngsta och störst skillnad bland de äldsta. I diagram 7.2.2 visas dessa skillnader mellan kvinnor och män. Den procentuella skillnaden i fast lön mellan kvinnor och män är cirka två procentenheter lägre än skillnaden i pensionsgrundande lön och pensionsunderlag. De två sistnämnda är ungefär på samma nivå för alla åldrar.

Diagram 7.2.2 – Procentuell skillnad när det gäller fast lön, pensionsgrundande lön och pensionsunderlag mellan kvinnor och män för anställda 2021 i åldern 34 år till 64 år

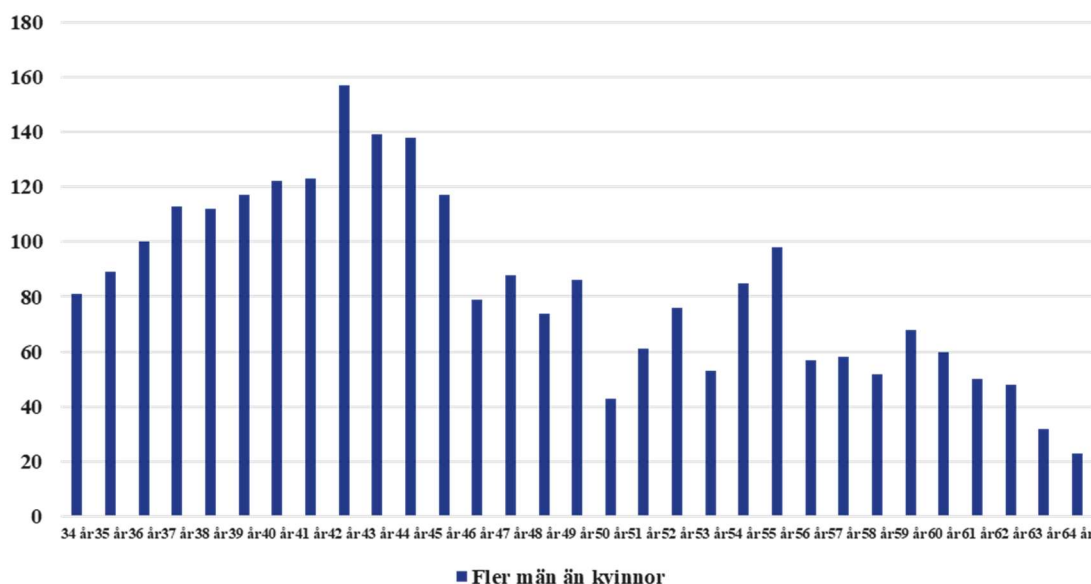
Av de som tog ut sin ålderspension 2021 var skillnaderna i fast lön och pensionsunderlag mellan kvinnor och män på ungefär samma nivå som för de anställda 2021 i åldern 61 – 64 år. För de som fick sin första utbetalning av ålderspensionen 2021 visar tabell 7.2.1 genomsnittet av deras fasta lön, pensionsunderlag och utbetalt månadsbelopp samt kvinnornas andel av männens. Bland dessa uttag ingår endast de som har en livsvarig utbetalning av den förmånsbestämda ålderspensionen med uttag från 65 år och senare.

Tabell 7.2.1 – Medelvärden 2021 för fast lön, pensionsunderlag och utbetalt månadsbelopp samt kvinnornas andel av männens

Medelvärde, kr	Fast lön	Pensionsunderlag	Månadsbelopp
Kvinnor	39 036	471 638	4 855
Män	44 310	543 190	7 404
Skillnad	- 11,9%	- 13,2%	- 34,4%

Jämfört med männen hade kvinnorna knappt 12 procent lägre genomsnitt av fast lön men drygt 34 procent lägre genomsnitt av utbetalt månadsbelopp. Detta beror på att männen har en högre genomsnittligt summa av den del av pensionsunderlaget som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp än kvinnorna. För de flesta som tog ut ålderspensionen 2021 var gränsen för 7,5 inkomstbasbelopp ett pensionsunderlag på över 501 000 kronor. Männens genomsnitt av pensionsunderlaget är över denna gräns medan kvinnornas genomsnitt är under gränsen.

Bland anställda 2021 är det totalt 2 500 fler män än kvinnor som har en fast lön under 7,5 inkomstbasbelopp men med deras lönetillägg gör att den pensionsgrundande lönen hamnar över 7,5 inkomstbasbelopp. Skillnaden i antal kvinnor och män som har en fast lön under 7,5 ibb men en pensionsgrundande lön över 7,5 ibb ökar mellan 34 år och 45 år, se diagram 7.2.3. Skillnaden i antal är som störst i åldrarna 40 år till 44 år. Det är minst skillnad i antal bland de äldsta.

Diagram 7.2.3 – Antal fler män än kvinnor med en fast lön som är under 7,5 inkomstbasbelopp men med pensionsgrundande lön över 7,5 inkomstbasbelopp

Skillnaden i antal ökar bland de yngre och det kan bero på att de som är föräldralediga sparar semesteruttaget och alltså inte har något semesterlönetillägg under det året de är föräldralediga. Bland de som är födda 1973 till 1987 är den genomsnittliga fasta lönen tre procent lägre för kvinnorna än jämfört med männen medan lönetilläggen är hela 46 procent lägre.

Skillnad i pensionsunderlag mellan kvinnor och män 2010 till 2021

Anställda som är födda före 1988 och som inte fyllt 65 år har möjlighet att tjäna in till förmånsbestämd ålderspension. Under alla år mellan 2010 och 2021 har det varit fler anställda kvinnor än män i alla åldrar. 2010 var det totalt 7,1 procent fler kvinnor och 2021 var det 17,6 procent fler kvinnor än män

Samtliga anställda, som ingår i denna studie, är indelade i två grupper beroende på när de är födda. Ena gruppen inkluderar de anställda som är födda före 1973 och den andra gruppen inkluderar de anställda som är födda 1973 till 1987. Denna indelning beror på att de yngre, födda 1973 till 1987, endast tjänar in till förmånsbestämd ålderspension om deras pensionsunderlag överstiger 7,5 inkomstbasbelopp. Medan de äldre, födda före 1973, även tjänar in om pensionsunderlaget är under 7,5 inkomstbasbelopp.

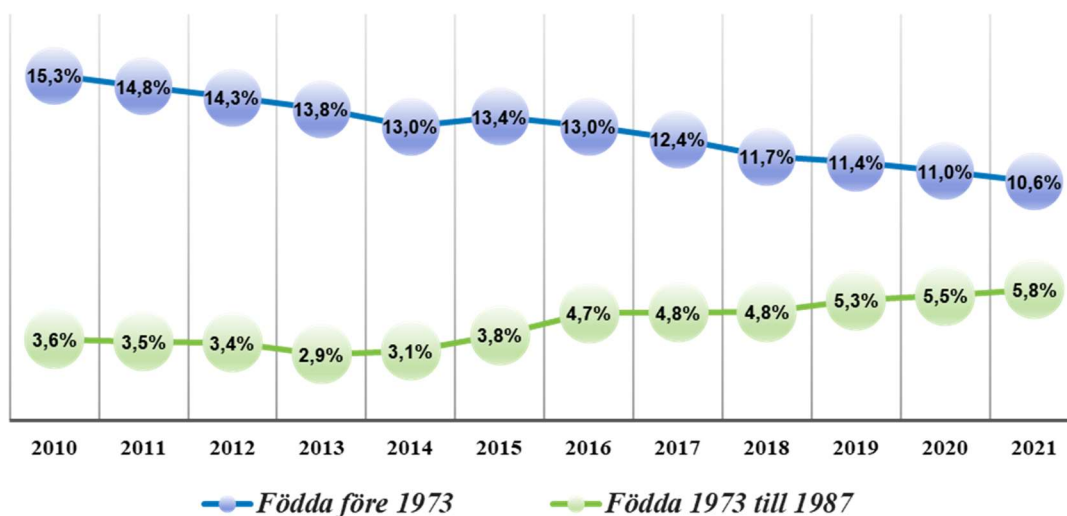
Tabell 7.2.2 – Antal anställda uppdelade på födelseår och kön 2010 till 2021

ÅR	Födda 1973 till 1987		Födda före 1973		TOTALT
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
2010	33 662	30 730	75 853	71 482	211 727
2011	37 082	33 313	73 487	68 494	212 376
2012	41 534	36 091	71 620	66 042	215 287
2013	44 331	38 760	69 124	63 271	215 486
2014	46 806	40 791	66 824	61 199	215 620
2015	49 096	42 058	64 190	58 280	213 624
2016	50 941	42 276	61 833	55 895	210 945
2017	52 159	43 033	59 506	53 541	208 239
2018	53 371	44 138	57 144	51 472	206 125
2019	53 408	44 069	54 080	48 639	200 196
2020	55 383	45 687	52 295	46 754	200 119
2021	56 577	46 339	50 122	44 394	197 432

Det totala antalet anställda, som tjänar in till förmånsbestämd ålderspension, har minskat med 7 procent under perioden 2010 till 2021. Men det är stor skillnad mellan dessa två grupper: antalet anställda födda före 1973 har minskat med 36 procent och antalet anställda födda 1973 till 1987 har ökat med 60 procent.

Skillnaden i genomsnittligt pensionsunderlag mellan kvinnor och män ökar något för varje år för de som är födda 1973 till 1987. Skillnaden var 3,6 procent 2010 och har ökat till 5,8 procent 2021. Däremot så minskar denna skillnad bland anställda som är födda före 1973, från 15,3 procent 2010 till 10,6 procent 2021.

Diagram 7.2.4 – Procentuell skillnad i pensionsunderlag mellan kvinnor och män 2010 till 2021

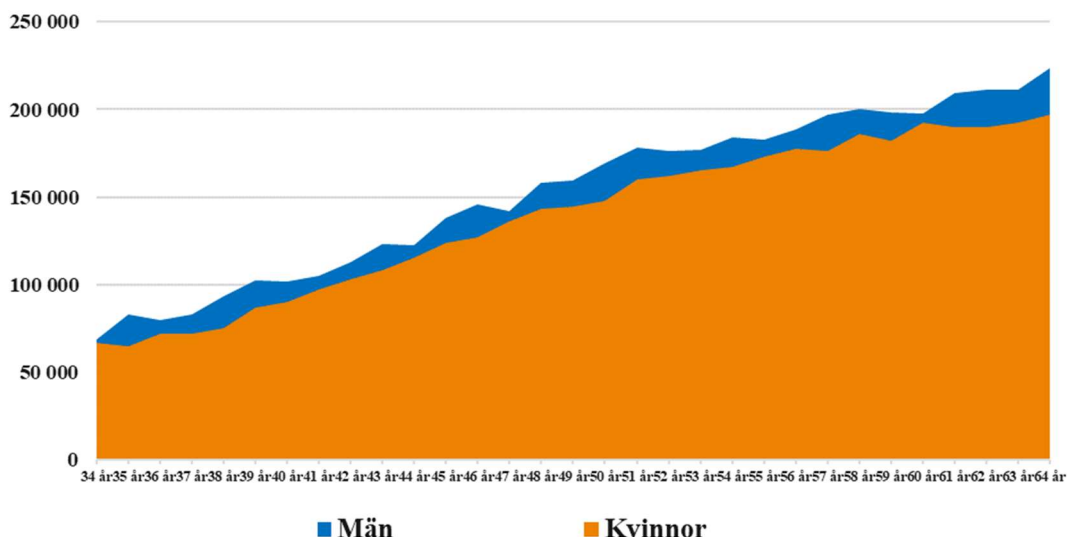
Om skillnaden fortsätter att minska mellan könen, i samma takt, för de som är födda före 1973 kommer kvinnorna vara ikapp männen om cirka 25 år. För födda 1973 till 1987 ser skillnaden ut att öka mellan könen för varje år. Om detta fortsätter så kommer skillnaden i pensionsunderlaget vara cirka 10 procent om 15 år det vill säga lika stor som den är 2021 för födda före 1973.

Anställda med pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp

Den allmänna pensionen har ett tak på 7,5 inkomstbasbelopp. Den statliga tjänstepensionen kompenserar för det som överstiger detta tak. Under 2021 var det i genomsnitt 15 procent fler män än kvinnor med pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp i åldrarna 34 till 48 år. Bland de anställda i åldern 49 till 64 år var det i genomsnitt 26 procent fler män än kvinnor.

Männen som har ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp har en högre genomsnittlig summa av den del som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp än vad kvinnorna har. Detta gäller för alla åldrar 34-64 år 2021, se diagram 7.2.5.

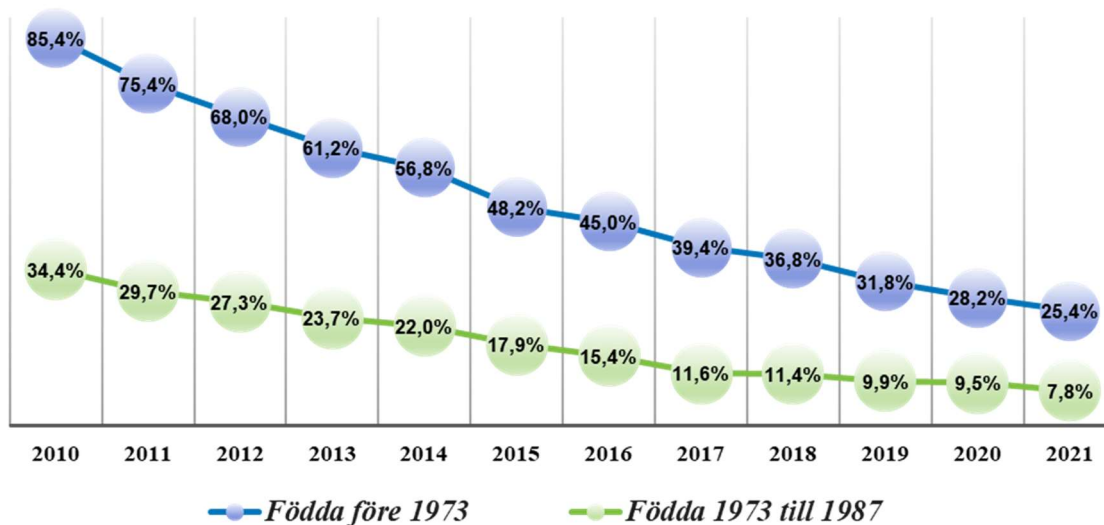
Diagram 7.2.5 – Genomsnittlig summa av den del som pensionsunderlaget överstiger 7,5 inkomstbasbelopp för anställda i åldern 34 år till 64 år 2021

Antalet anställda födda före 1973 med pensionsunderlag som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp har minskat från drygt 55 000 till drygt 45 000 mellan 2010 och 2021 (-18 procent). För födda 1973 till 1987 har antalet ökat från knappt 3 400 till drygt 5 500 under denna period (+ 62 procent).

Skillnad i antal kvinnor och män med pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp minskar över tid men det har under alla år varit fler män än kvinnor. År 2010 var det totalt 85 procent fler män än kvinnor vilket har minskat till 19 procent fler män än kvinnor under 2021.

Diagram 7.2.6 – Andel fler män än kvinnor med pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp 2010 till 2021

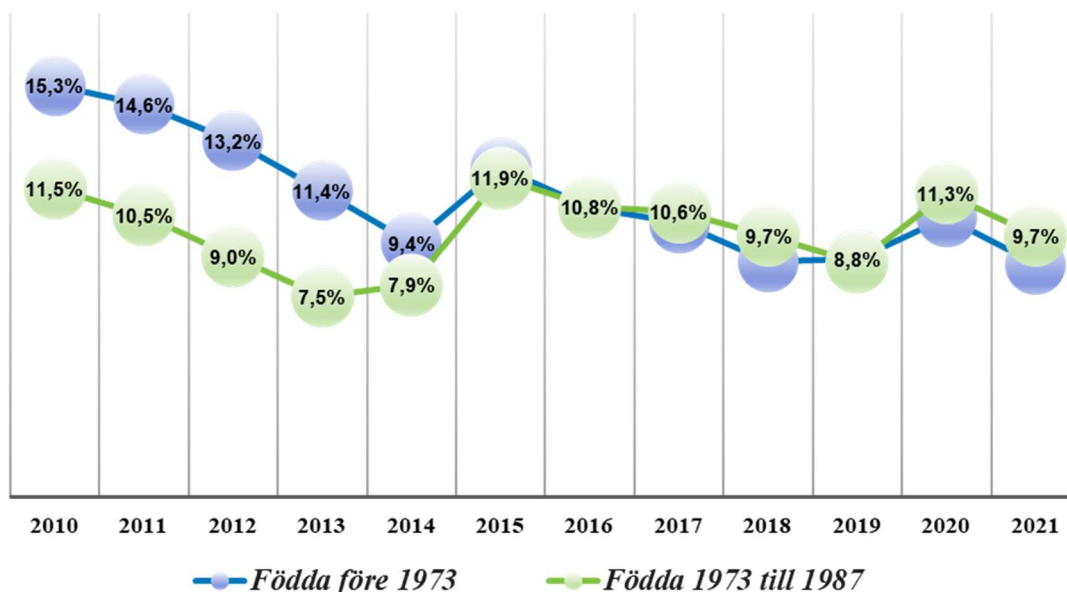

Det är störst skillnad mellan antal kvinnor och män bland de som är *födda före 1973* än jämfört med de som är *födda 1973 till 1987*. Bland de äldre är det drygt 5 100 fler män än kvinnor 2021 med ett pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp och bland de yngre är motsvarande uppgift drygt 1 100.

Andelen kvinnor bland anställda med pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp har ökat över tid. För *födda före 1973* har andelen kvinnor ökat från 35 procent 2010 till drygt 44 procent 2021 och för *födda 1973 till 1987* har det ökat från 42,7 procent till 48,1 procent.

Männen har haft en högre genomsnittlig summa av pensionsunderlaget som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp under hela perioden 2010 till 2021 jämfört med kvinnornas genomsnitt, se diagram 7.2.7.

Diagram 7.2.7 – Procentuell skillnad när det gäller summan av den del som pensionsunderlaget överstiger 7,5 inkomstbasbelopp mellan kvinnor och män 2010 till 2021

Vid en jämförelse mellan de två grupperna *födda före 1973* och *födda 1973 till 1987* är skillnaden någorlunda lika för åren efter 2014. Mellan 2015 och 2021 har skillnaden mellan kvinnor och män varit ungefär densamma för anställda *födda före 1973* som för *födda 1973 till 1987*. Under dessa år, 2015 till 2021, har kvinnorna haft mellan 9 och 12 procent lägre pensionsunderlag än männen. Före 2015 var den procentuella skillnaden något högre för *födda före 1973* än jämfört med *födda 1973 till 1987*.

Regressionsanalys av skillnaden i pensionsunderlag mellan kvinnor och män

Regressionsanalys kan användas för att undersöka om det finns ett statistiskt samband mellan en beroende variabel och en eller fler oberoende variabler. I detta avsnitt visar regressionsanalysen om det finns ett samband mellan pensionsunderlag och kön efter att hänsyn har tagits till skillnader i andra observerbara egenskaper såsom fast lön, lönetillägg och ålder. Däremot så visar inte regressionsanalysen om den kvarstående skillnaden i pensionsunderlag, den så kallade oförklarade skillnaden, mellan kvinnor och män beror enbart på kön. Den oförklarade skillnaden är det som inte kan förklaras av de tillgängliga variablerna.

I tabell 7.2.3 sammanfattas resultaten av regressionsanalyserna av skillnad i pensionsunderlag mellan kvinnor och män under 2021 i åldrarna 34 till 64 år. I tabellen kan man utläsa att kvinnorna har i genomsnitt åtta procent lägre pensionsunderlag än männen. Detta samband förändras när man kontrollerar för fast lön, lönetillägg och ålder. Den beroende variabeln i regressionsanalysen är logaritmen av pensionsunderlaget för att uppnå en mer normalfördelad variabel. Alla skattningar i tabellen är omräknade till procentsatser.

Tabell 7.2.3 – Procentuell skillnad i pensionsunderlag mellan kvinnor och män anställda 2021 i åldern 34 år till 64 år

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Samtliga anställda	-8,0***	-2,0***	-0,9***
Födda 1973-1987	-5,3***	-1,9***	-0,5***
Född före 1973	-10,4***	-2,2***	-1,3***

Alla skattningar är omräknade enligt $(\exp(\beta_1) - 1) * 100$

***skattningar är signifikanta på 0,1 procents signifikansnivå

Modell 1 visar skillnaden i pensionsunderlag mellan kvinnor och män. Kön är den enda förklarande variabeln i denna modell. Skillnaden i pensionsunderlaget mellan kvinnor och män blir då 8 procent det vill säga att kvinnorna har i genomsnitt 8 procent lägre pensionsunderlag än männen. Denna procentsiffra utgör ett basvärde. Med detta värde kan resultatet jämföras med att inkludera ytterligare faktorer som kan påverka skillnaden.

Modell 2 redovisar skillnaden i pensionsunderlaget mellan kvinnor och män efter kontroll för fast lön. För samtliga anställda minskar den oförklarade skillnaden mellan kvinnor och män till 2 procent. Den oförklarade skillnaden har minskat rejält efter att fast lön lagts till i analysen. Pensionsunderlagets viktigaste beståndsdel är den fasta lönen. Däremot visar inte modellen om det är oförklarad skillnad i fast lön mellan kvinnor och män. Den oförklarade löneskillnaden i staten var i september 2020 0,7 procent, se Arbetsgivarverket².

Modell 3 redovisar den oförklarade skillnaden i pensionsunderlaget när hänsyn tas till kön, fast lön, lönetillägg och ålder. Den oförklarade skillnaden mellan könen minskar då till 0,9 procent.

I båda födelsegrupperna minskar den oförklarade skillnaden mellan kvinnor och män vid varje ytterligare förklaringsvariabel som lagts till i analysen. Skillnaden i pensionsunderlaget förklaras till största delen av den fasta lönen. Det finns en statistisk säkerställd skillnad mellan kvinnor och män när det gäller den fasta lönen. Kvinnorna har drygt sex procent lägre genomsnittlig fast lön än vad männen har. För den pensionsgrundande lönen skiljer det åtta procent mellan kvinnor och män. Det vill säga att det är större skillnad mellan kvinnor och män när det gäller pensionsgrundande lön än fast lön. Detta beror till stor del av att tilläggen i genomsnitt är högre för männen än för kvinnorna. De tillägg som är pensionsgrundande är exempelvis semesterlönetillägg. Semesterlönetilläggen är en procentsats på aktuell månadslön och beräknas fram för varje uttagen semesterdag. Det innebär att ju högre lön desto högre semestertillägg för varje uttagen semesterdag, vilket också då påverkar nivån på pensionsunderlaget.

Den fasta lönen påverkas i hög grad av andra faktorer än bara kön exempelvis utbildning, ålder och yrke. Varje år publicerar Medlingsinstitutet en årlig rapport om löneskillnader mellan kvinnor och män. I den rapporten kan man läsa mer om vad som kan förklara skillnaderna i lön och hur stor andel som inte kan förklaras av tillgängliga variabler³.

7.3 Måbelopp

Måbeloppet är det beräknade framtida pensionsbeloppet vid fortsatt statlig anställning fram till 65 år under antagandet om oförändrad lön och omfattning. Detta belopp räknas fram bland annat med hjälp av pensionsunderlaget och en måbeloppsfaktor. Måbeloppsfaktor är den möjliga tjänstetiden den anställda kan uppnå före 65-årsdagen vid fortsatt anställning. Denna faktor kan inte vara större än ett vilket motsvarar tjänstetid på 360 månader eller mer. I detta avsnitt ingår endast anställda i åldern 34 till 64 år med ett måbelopp som var större än noll kronor 2021.

Det som påverkar måbeloppet i stor utsträckning är om pensionsunderlaget överstiger 7,5 inkomstbasbelopp. När det gäller den allmänna pensionen kan inte pensionsunderlaget bli högre än 7,5 inkomstbasbelopp, även om den anställda har haft en inkomst som överstiger denna gräns. För statligt anställda med inkomst högre än 7,5 inkomstbasbelopp kompenseras tjänstepensionen för denna begränsning. För varje krona över detta tak avsätt cirka 60 öre (beroende på vilket år de är födda).

För anställda i åldern 34 år till 48 år (födda 1973 till 1987) är kvinnornas genomsnittliga pensionsunderlag 98 procent och måbeloppet 89 procent av männens. Motsvarande uppgifter för anställda i åldern 49 år till 64 år

² Källa: Arbetsgivarverkets hemsida, www.arbetsgivarverket.se

³ Medlingsinstitutet: Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2020 *Vad säger den officiella lönestatistiken*

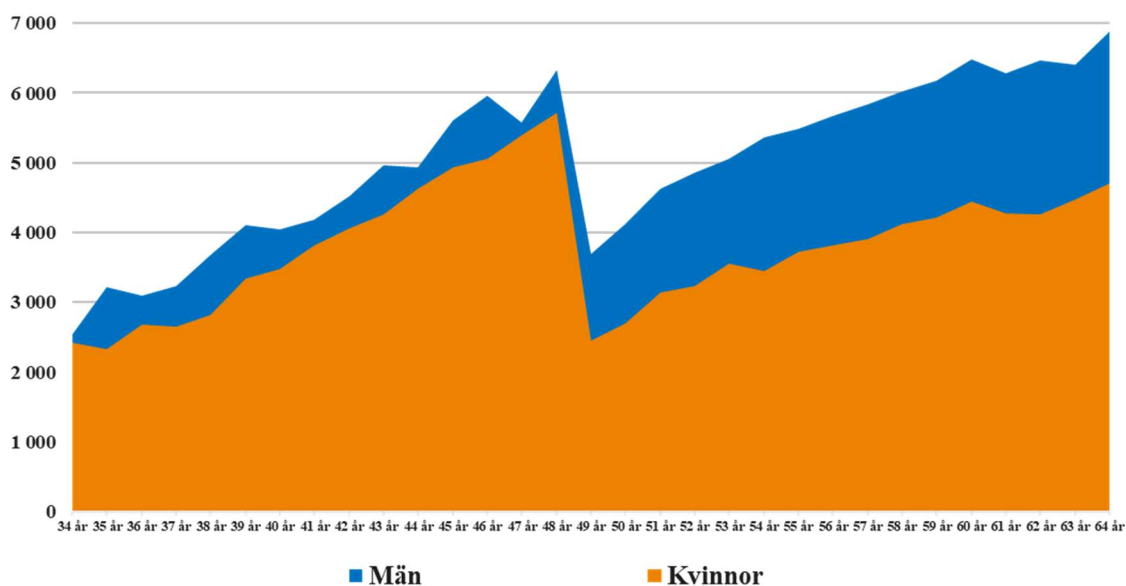
är att kvinnornas genomsnittliga pensionsunderlag är 90 procent och 67 procent av männens när det gäller målbeloppet.

Skillnaden mellan kvinnor och män i genomsnittligt målbelopp är mycket större än skillnaden i genomsnittligt pensionsunderlag. Det beror på att männen har en högre genomsnittlig summa av pensionsunderlaget som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp än kvinnorna.

Målbelopp för anställda 2021 i åldern 34 år till 64 år

I detta avsnitt ingår endast de anställda som har ett målbelopp som är större än noll kronor. Männens genomsnittliga målbelopp är högre än kvinnornas i alla åldrar bland anställda 2021, se diagram 7.3.1. För födda 1973 till 1987 beräknas männen att i genomsnitt få 550 kronor mer utbetalt i månaden än kvinnorna och för födda före 1973 beräknas männen få 1 800 kronor mer utbetalt i månaden.

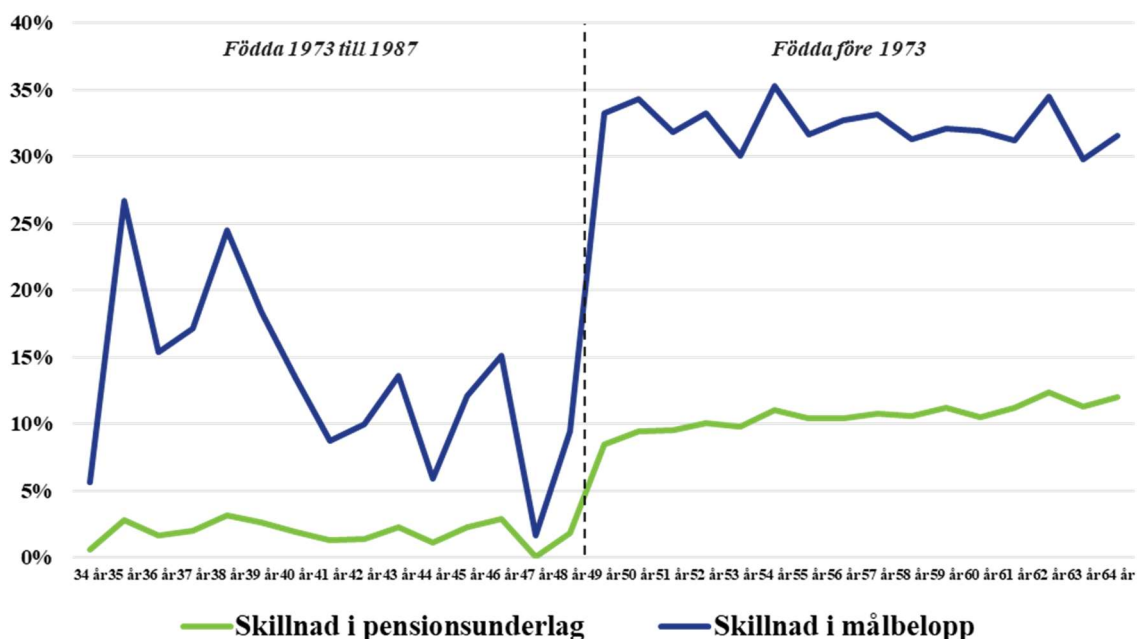
Diagram 7.3.1 – Genomsnittligt målbelopp uttryckt i kronor per månad för anställda 34 år till 64 år

Bland anställda födda före 1973 (äldre än 48 år 2021) växer gapet mellan kvinnor och män ju närmare pensionsåldern de är. Även bland de yngsta har männen ett högre målbelopp än kvinnorna men den skillnaden är någorlunda lika för åldrarna 34 år till 48 år, i genomsnitt är målbeloppet 550 kronor högre för männen. Däremot är den procentuella skillnaden i genomsnittligt målbelopp mellan kvinnor och män störst bland de yngsta (34 år) och minskar sedan för varje ålder upp till 48 år.

I diagram 7.3.2 kan man se att den procentuella skillnaden i genomsnittligt pensionsunderlag mellan kvinnor och män ökar för varje ålder mellan 34 och 64 år. När det gäller motsvarande uppgift för målbeloppet så varierar skillnaden otroligt mycket i åldern 34 till 48 år. Efter 48 år är skillnaden någorlunda konstant.

Diagram 7.3.2 – Procentuell skillnad i pensionsunderlag och målbelopp mellan kvinnor och män för anställda 2021 i åldern 34 år till 64 år

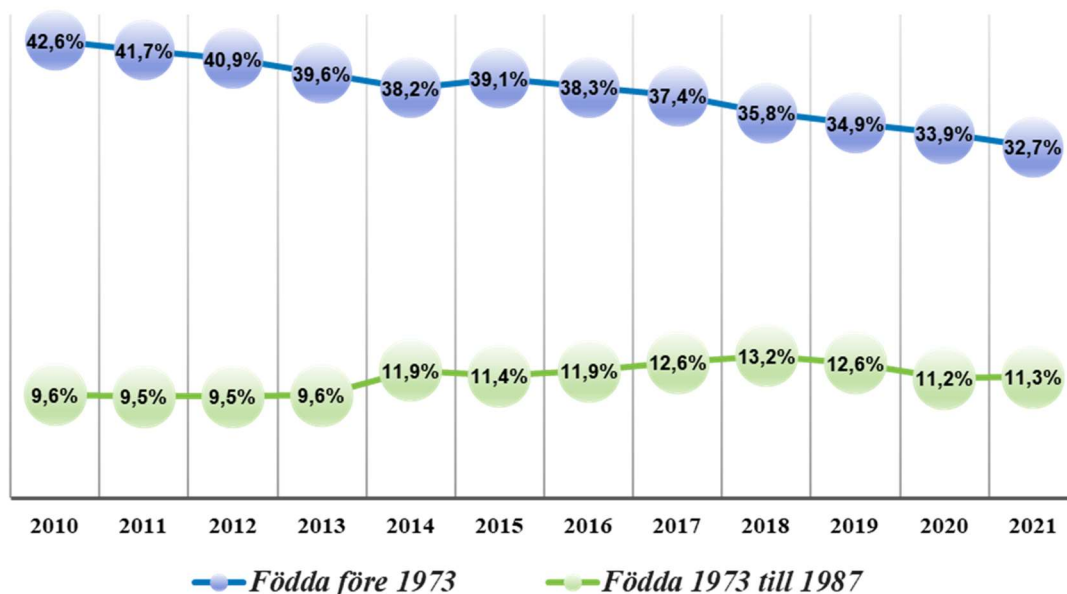

Skillnaden mellan könen när det gäller genomsnittligt målbelopp ökar rejält mellan 48 och 49 år. Detta beror på att alla yngre än 49 år har ett pensionsunderlag som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp medan de som är äldre än 48 år kan även ha ett pensionsunderlag som understiger 7,5 inkomstbasbelopp. Summan över taket påverkar målbeloppet i hög grad vilket diagrammet synliggör. Här ser man tydligt att skillnaden i målbelopp mellan kvinnor och män är betydligt större mellan könen än skillnaden i pensionsunderlag.

Skillnad i målbelopp mellan kvinnor och män 2010 till 2021

Skillnaden i genomsnittligt målbelopp mellan kvinnor och män har minskat över tid. Totalt för alla åldrar var kvinnornas genomsnittliga målbelopp 42,3 procent av männens 2010 och gapet har sedan minskat till 29,2 procent 2021. För födda före 1973 har denna skillnad minskat varje år medan den har ökat något för födda 1973 till 1987.

Diagram 7.3.3 – Procentuell skillnad i målbelopp mellan kvinnor och män 2010 till 2021

När det gäller de yngre, födda 1973 till 1987, är trenden någorlunda stabil. Kvinnorna har haft mellan 10 och 11 procent lägre målbelopp än männen under de senaste tolv åren. Bland de äldre har skillnaden mellan

kvinnor minskat över tid. Mellan 2010 och 2021 har skillnaden i genomsnittligt målbelopp minskat från 42,6 procent till 32,7 procent.

Regressionsanalys av skillnaden i målbelopp mellan kvinnor och män

Vid beräkningen av målbeloppet används pensionsunderlag, målbeloppsfaktor, födelseår och om den anställda har något intjänat hos andra pensionskassor som SPV måste ta hänsyn till. Den beroende variabeln i regressionsanalysen är logaritmen av målbeloppet. Skattningarna i tabellen är omräknade till procentsatser.

Tabell 7.3.1 – Procentuell skillnad i målbelopp mellan kvinnor och män anställda 2021 i åldern 34 år till 64 år

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Samtliga anställda	-33,1***	-5,2***	-1,45***
Födda 1973-1987	-11,65***	-1,8*	-1,8*
Född före 1973	-38,0***	-6,6***	-1,23***

Alla skattningar är omräknade enligt $(\exp(\beta_1) - 1) * 100$

*skattningar är signifikanta på 5 procents signifikansnivå

***skattningar är signifikanta på 0,1 procents signifikansnivå

Modell 1 visar skillnaden i målbelopp mellan kvinnor och män. Kön är den enda förklarande variabeln i denna modell. Skillnaden i målbelopp mellan kvinnor och män blir då 33,1 procent. Kvinnor har alltså i genomsnitt 33,1 procent lägre målbelopp än männen. Denna procentsats är vårt basvärde. Med detta värde kan resultatet jämföras med att inkludera ytterligare faktorer som kan påverka skillnaden mellan kvinnor och män.

Modell 2 redovisar skillnaden i målbelopp mellan kvinnor och män efter kontroll för målbeloppsfaktor, pensionsunderlag och ålder. För samtliga anställda minskar den oförklarade skillnaden till 5,2 procent.

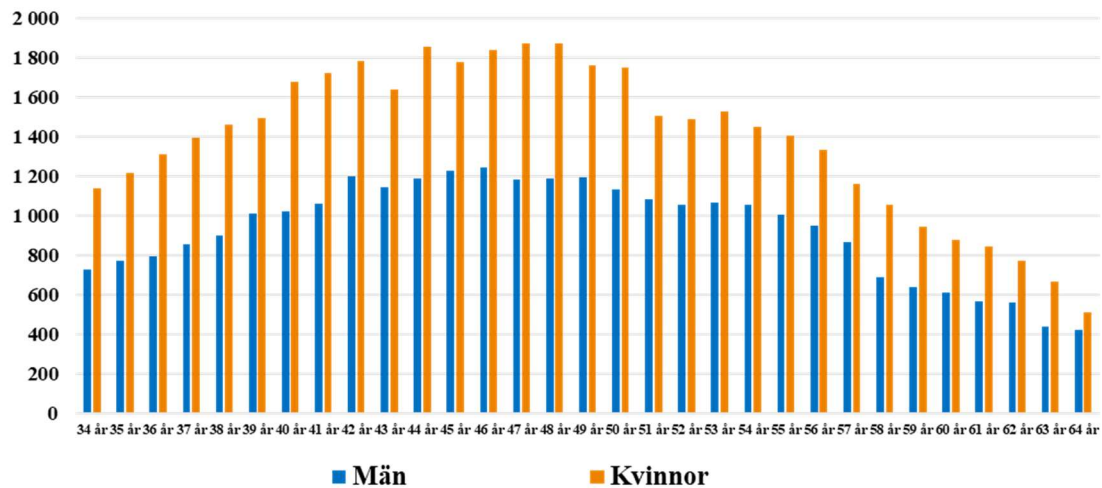
Modell 3 redovisar den oförklarade skillnaden i målbelopp när vi även tar hänsyn till om pensionsunderlaget överstiger 7,5 inkomstbasbelopp inklusive ovanstående faktorer. Den oförklarade skillnaden som återstår är 1,45 procent. För de yngsta, *födda 1973 till 1987*, är alla pensionsunderlag över 7,5 inkomstbasbelopp så därför är det ingen förändring för dessa när man lägger till den sista faktorn.

Skillnad i målbelopp mellan kvinnor och män förklaras till största delen av deras pensionsunderlag och om detta överstiger 7,5 inkomstbasbelopp. Den oförklarade skillnaden har minskat från 33 procent till knappt 1,5 procent efter att förklaringsvariablerna har lagts till i analysen.

7.4 Målbeloppsfaktor och tjänstledigheter

I alla åldrar, bland de anställda, är det fler kvinnor än män med någon form av tjänstledighet som eventuellt kan påverka den möjliga tjänstetiden och därmed målbeloppet. Här ingår ledighet utan lön och tjänstledighet för annan anställning utan tjänstepensionsrätt. Det finns andra typer av ledigheter som påverkar men då har de någon form av intjänande av pensionsrätter.

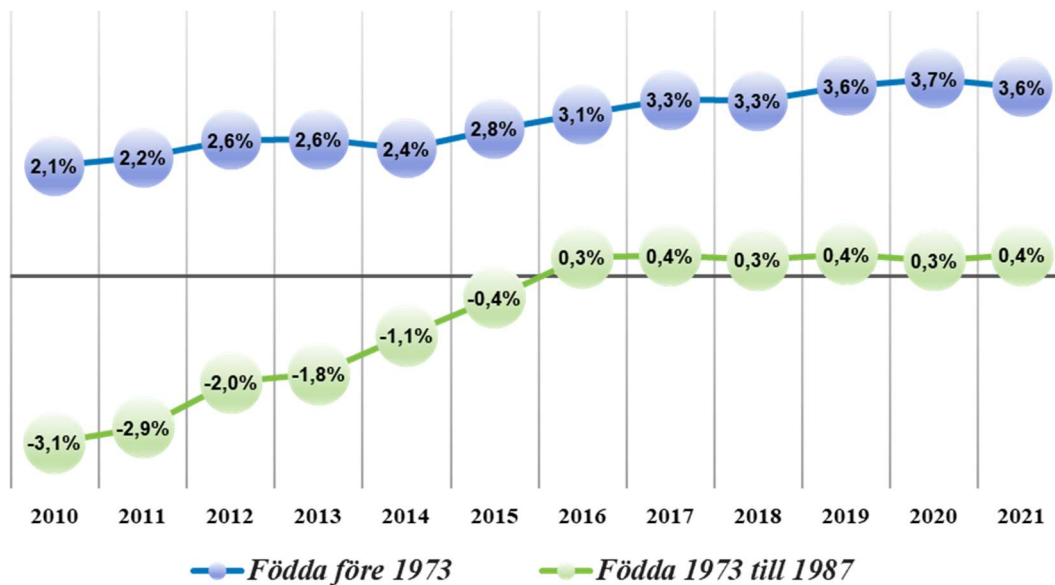
Diagram 7.4.1 – Antal anställda med tjänstledighet som eventuellt kan påverka målbeloppet

Det är fler kvinnor än män, i alla åldrar, med någon form av ledighet som kan påverka den statliga tjänstepensionen. I ovanstående diagram ingår endast de som har registrerad ledighet med omfattning på 100 procent. Då ingår inte föräldraledigheter eftersom det inte påverkar den statliga tjänstepensionen. Skillnaden mellan antalet kvinnor och män ökar mellan 34 och 48 år och därefter minskar skillnaden i antal.

Kvinnorna har en lägre genomsnittlig målbeloppsfaktor än männen. Även om den procentuella skillnaden inte är så stor så är det en av faktorerna som påverkar målbeloppet.

Diagram 7.4.2 – Procentuell skillnad i målbeloppsfaktor mellan kvinnor och män 2010 till 2021

Kvinnor födda före 1973 har en lägre genomsnittlig målbeloppsfaktor än männen i samma ålder under alla år mellan 2010 och 2021. Medan kvinnorna födda 1973 till 1987 har en lägre genomsnittlig målbeloppsfaktor än män under åren 2016 till 2021.